

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ

İxtisas: 050321– DİZAYN

Qrup: 776

BURAXILIŞ İŞİ

Mövzu: Müasir dövr kişi üst geyimlərinin modelləşdirilməsinin analizi

Tələbə: Mehdizadə Fidan Adil qızı

Rəhbər: f.ü.f.d.Abbasov Namiq Nazim oğlu

Kafedra müdiri: s.ü.f.d.Məmmədova Lalə Hamlet qızı

BAKI – 2018

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ

Fakültə “Texnologiya və dizayn” Kafedra “Dizayn”

İxtisas: 050321– DİZAYN

Təsdiq edirəm:

Kafedra müdiri

“ 04 “ yanvar 2018

BURAXILIŞ İŞİ ÜZRƏ

TAPŞIRIQ

Qr.№ 776 Mehdizadə Fidan Adil qızı
(soyadı, adı, atasının adı)

1.Mövzunun adı: Müasir dövr kişi üst geyimlərinin modelləşdirilməsinin analizi

Universitetin « 04 » yanvar 2018-ci il № 2/4/2018

əmrilə təsdiq edilmişdir.

2.Mövzu üzrə tapşırıq: Müasir dövr kişi üst geyimlərinin modelləşdirilməsinin analizi

3.Hesabat – izahat yazısının məzmunu / işlənəcək sualların siyahısı /

1.Giriş 2.XVIII-XX əsrlərdə kişi geyiminin tarixi 3.Kişi geyiminin xarakterik xüsusiyyətləri 4.Kişi geyiminə qoyulan ümumi tələblər 5.Kişi geyiminin konstruktivləşməsində ölçülərin çıxarılması və onların təsnifatı 6.Müasir kişi üst geyimində tarixi biçim üsulunun tətbiqi metodikası 7.Kişi üst geyimində trendlər: müasir aspekt

4.Qrafiki materiallar _____

5.Tapşırığın verilmə tarixi 04 yanvar 2018-ci il

6.İşin təhvil verilmə müddəti 05 iyun 2018-ci il

TƏLƏBƏ _____ F.A.Mehdizadə
/imza/

RƏHBƏR _____ f.f.d.N.N.Abbasov
/imza/

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti «Texnologiya və Dizayn»
fakültəsinin tələbəsi Mehdizadə Fidan Adil qızı tərəfindən
“Müasir dövr kişi üst geyimlərinin modelləşdirilməsinin analizi”
mövzusunda yerinə yetirilmiş buraxılış işinin

R E F E R A T I

Buraxılış işi giriş, 3 fəsildən, 48 səhifədən, 6 şəkildən ibarət olmaqla aşağıdakı məsələləri əhatə edir:

“XVIII – XX əsrin əvvəllərində kişi geyiminin təşəkkül tapması və inkişafı” adlı I Bölmədə, kişi geyiminin tarixi, təşəkkül tapması və inkişafından bəhs edilir. Bu fəsildə kişi geyiminin xarakterik xüsusiyyətlərindən və onların növlərindən, eyni zamanda kişi üst geyiminin örtük seqmentlərindən bəhs edilir.

“Kişi geyiminin modelləşdirilməsi prosesinin stimullaşdırılması” adlı II Bölmədə, kişi geyiminə qoyulan ümumi tələblərdən bəhs edilir. Burada, geyimin praktik, səliqəli, rahat və qüsursuz xarici görünüşə malik olmasının vacibliyi kimi problemlərə toxunulmuşdur. Bu fəsildə kişi geyiminin konstruktivləşməsində ölçülərin çıxarılması və onların təsnifatı məsələlərindən də bəhs edilir.

“Müasir kişi dəbinin metodoloji əsasının müəyyən edilməsi” adlı III Bölmə, müasir kişi üst geyimində tarixi biçim üsulunun tətbiqi metodikası, hazırda müasir tərtibatda tarixi biçimin adaptiv tətbiqi metodikasının formalaşmasına, geyimin forma xarakteristikasında məmulatın həcm–məkan kompozisiyasının xüsusiyyətləri və materialların, rənglərin, faktura və eskizin nəzərə alınmasına və eləcə də kişi modası kolleksiyasının ən pik trendlərinə həsr olunmuşdur.

Buraxılış işi nəticə və təkliflərlə və istifadə edilmiş ədəbiyyat ilə tamamlanır. Müasir tələblərə cavab verən və aktualıq daşıyan buraxılış işi geyim sahəsində fəaliyyət göstərən mütəxəssislər üçün əhəmiyyətli ola bilər.

M Ü N D Ə R İ C A T

Səh.

GİRİŞ	5
 BÖLMƏ I. XVIII – XX ƏSRİN ƏVVƏLLƏRİNDƏ KİŞİ GEYİMİNİN TƏŞƏKKÜL TAPMASI VƏ İNKİŞAFI	
1.1.XVIII-XX əsrlərdə kişi geyiminin tarixi.....	8
1.2.Kişi geyiminin xarakterik xüsusiyyətləri.....	11
 BÖLMƏ II. KİŞİ GEYİMİNİN MODELLEŞDİRİLMƏSİ PROSESİNİN STİMULLAŞDIRILMASI	
2.1. Kişi geyiminə qoyulan ümumi tələblər.....	14
2.2. Kişi geyiminin konstruktivləşməsində ölçülərin çıxarılması və onların təsnifatı.....	20
 BÖLMƏ III. MÜASİR KİŞİ DƏBİNİN METODOLOJİ ƏSASININ MÜƏYYƏN EDİLMƏSİ	
3.1.Müasir kişi üst geyimində tarixi biçim üsulunun tətbiqi metodikası.....	28
3.2.Kişi üst geyimində trendlər: müasir aspekt.....	33
NƏTİCƏ VƏ TƏKLİFLƏR	39
İSTİFADƏ EDİLMİŞ ƏDƏBİYYAT	41
ƏLAVƏLƏR	42

GİRİŞ

“Dizayn” anlayışı hazırda (həm şifahi nitqdə, həm də mətbuatda) demək olar ki, cəmiyyətimizin bütün dairələrində səslənir və istifadə olunur. Dizayn müasir dəblə, eləcə də sənaye istehsalı ilə şərtlənmiş insanın ətraf mühitinin bütün aspektlərini əhatə etməyə çalışan unikal fəaliyyət sahəsidir. O, həmçinin göstərir ki, dizayn incəsənəti nə inkar edə bilər, nə də əvəz edə bilər, çünki bu iki fəaliyyət növü avtonom mövcuddurlar. Dizayn da incəsənət kimi tamamilə müstəqil insan fəaliyyətidir. İnsan varlığının, geyim sənayesinin, eləcə də bütöv cəmiyyətin predmet mühitində baş verən keyfiyyət dəyişiklikləri ilə yanaşı həyat keyfiyyətinin ən mühüm göstəriciləri olub, sosial və fərdi tərəqqidən və yaxud deqradasiyadan xəbər verir. Nəzərə alınmalıdır ki, dizayn yaradıcılığı həm də sosial dəyişikliklərin daşıyıcısıdır. Bu kontekstdə dizayn fenomeni də sosial gerçəkliyin dinamikada olan hadisələrinə, zamanın estetik zövqünə rəngarənglik gətirən peşə sahəsidir. Buna görə də inkişaf edən müasir dünyada dəyişən geyim dizaynı yaradıcılığının ontologiyasının və metodologiyasının məntiqi qarşılıqlı əlaqələrinin, formalaşmasının öyrənilməsi çox saylı müxtəlif sosial proseslərin, insanın fərdi sosiallaşmasının mühüm mexanizmi rolunu oynayır. Tarix boyu insanlar öz gündəlik məişəti ilə yanaşı geyimlərinin quruluşu və estetik görünüşü ilə də məşğul olmuşlar.

Geyim görünür ki, insan inkişafının ən erkən mərhələlərində ortaya çıxdı. Arxeoloji tapıntılar sübut etdi ki, sıyrııcılar, sümük iynələri və paleolit dövrün digər obyektləri, bir insanın hələ buz dövründə belə geyim və ya onun prototipini hazırlamağa qadir olub.

“Təbiətin dialektikası” adlı fəlsəfi əsərdə müəllif, "... ana vətənin homogen isti iqlimindən daha soyuq ölkələrə keçidin, haradakı il qışdan yaya qədər uzanır, yeni tələblər yaratmışdı: mənzil təlabatı və soyuqdan, nəmişlikdən qorunmaq təlabatı yaratdı. Bu səbəblə, geyimlərin ortaya çıxmasının səbəblərindən biri, insan bədəninin zərərli iqlim və atmosfer təsirlərdən, xüsusilə də soyuqdan qorunma ehtiyacı olaraq görülməlidir. Bu, soyuq və mülayim iqlimi olan və inkişaf etməyən

ölkələrdə geyimlərin sürətlə artması və isti iqlimlərdə (geri qalan insanlar) geyimlərin olmaması ilə təsdiqlənir.

Bununla belə, geyimin görünməsi üçün şərait insan cəmiyyətinin bütün cəmiyyətin inkişafının əsas hərəkət edən qüvvəsi hesab olunur. İlk dəfə (təkrarlayan uzun davamlı hərəkətlərin nəticəsi olaraq), adamın bədəninə möhkəm bağlanmış olması, postu və işlənməmiş bitki liflərinin primitiv zamanlarında bədənini möhkəmcə sıxmaq üçün əllər, daha sonra paltar daha da inkişaf etdirildi. Beləliklə, geyimlər ayaqların yuxarı və aşağı hissələrini tamamilə və ya qismən əhatə edən örtüklər toplusudur. Bu məqsədlə geyim insan vücudunun təbiətin mənfi təsirlərindən qorunması vasitələrindən biridir və hər zaman hər cür insan fəaliyyəti ilə əlaqələndirilir. Əsas geyim növləri nəzərdən keçirilməlidir: bir şəxsin çiyinlərini, arxa və sinəni əhatə edən arxa pərdələri (etek, şalvar) yaxşılaşdırmaq lazımdır.

XIX-XX əsrlərdə kütləvi istehsalın inkişafı ilə əlaqədar sənaye dizaynı ortaya çıxdı. Xüsusi yaradıcılıq fəaliyyəti sayəsində incəsənət və texnologiya arasındakı sərhəd gözəllik və ondan istifadə arasındakı boşluğu aradan qaldırma prosesində silinir. Dizayn bir layihə fəaliyyəti olaraq elmi, texniki və humanist mədəniyyətləri birləşdirən yeni mədəniyyəti əhatə etməkdədir. Bu, fərdi və ictimai ehtiyacları ödəmək üçün istehlakçı məhsulu olan maddi obyektlərin dizaynını nəzərdə tutur. Məqsəd sosial sistemə və ya insan həyatının normal fəaliyyətinə müəyyən şərtlər və ya obyektlər üçün şüurlu və ya şüursuz bir ehtiyac yaratmaqdır. Dizaynın mahiyyətini anlamaq üçün "mövzu mühiti" anlayışını vermək lazımdır. Məsələ həyat fəaliyyətinin funksional proseslərini təşkil etmək və onun maddi və mənəvi ehtiyaclarını ödəmək üçün istifadə olunan insanları və kompleksləri əhatə edən məhsulların cəmidir. Dizayn, bir insanın maddi və mənəvi ehtiyaclarını ödəyərək ən uyğun şəkildə mühit yaradan yaradıcı bir prosesdir. Dizayn strukturu aşağıdakı elementləri əhatə edir:

- 1) Dizayn fəaliyyətinin predmeti - dizayner və istehlakçı
- 2) Dizayn fəaliyyəti obyekt - dizayn layihəsi və dizayn məhsulu
- 3) Mühit - müxtəlif fəaliyyət növləri

Dizayn obyektləri sənaye məhsulları, şəhər, sənaye və yaşayış mühiti, elementlər və sistemlər, vizual məlumat ola bilər. Geyim - işçiləri, mebel, mətbəx əşyaları, alətlər, avtomobillər və təyyarələr kimi eyni dizayn obyektlərini (obyekt mühitinin bir parçası) əhatə edir. Bu səbəblə, geyim dizaynı, dizayn fəaliyyətinin (maşın və alət mühəndisliyinin sənaye dizaynının yanında ətraf mühitin dizaynı, qrafik dizaynının yanında) ünsürlərindən biridir. Fərdi maddi və mənəvi ehtiyacları cavab verən mövzudur. Bu səbəblə, geyim dizaynı, dəyişən həyat tərzinə və insanların ehtiyaclarına görə yeni funksiyaların və geyim xüsusiyyətlərinin dizaynına yönəlməli və ənənəvi formaları (geyim "bədi dekorasiyası" olaraq adlandırılır) "dekorasiya etməməlidir". Bəzi dizayn nəzəriyyələri, əslində, müasir şəraitdə yeni bir sənət dizaynı formasıdır. İlk baxışdan estetikaya əlavə olaraq, xüsusilə dizayn və tətbiqi sənətdə praktiki funksiyalar (məsələn, plitələr, gobelinlər, bəzəklər) mövcuddur. Bu səbəbdən kostyum tətbiqi sənətin bir obyektini olaraq qəbul edilir. "Praktik, bədi və estetik dəyərləri bir araya gətirən bir sənət əsəri olaraq qəbul edilə bilər." Bədi dəyəri olan bir kostyum, şübhəsiz ki, bir sənət əsəridir, lakin dizayn və sənət arasında fərq var: dizayn insan və cəmiyyətin real ehtiyacları ilə təyin olunan yeni vəzifələrin həllinə yönəlir; artıq mövcud məhsul növü, tətbiqi sənət hesab edilir. Yalnız bir dizayner bir şey və dolaylı yolla insan və cəmiyyət qurur. İnsanın dizayn mühəndisliyinin əsl məqsədi, görünüşü, həyat təzi bu səbəbdən, cəmiyyətin konsepsiyasının, insanın imicinin, əsasının anlayışı olmalıdır.

BÖLMƏ I. XVIII – XX ƏSRİN ƏVVƏLLƏRİNDƏ KİŞİ GEYİMİNİN TƏŞƏKKÜL TAPMASI VƏ İNKİŞAFI

1.1. XVIII - XX əsrlərdə kişi geyiminin tarixi

Modanın ortaya çıxması müxtəlif geyim növlərinin inkişafı və formalaşmasında böyük rol oynamışdı. Müharibə döyüşçüləri, digər ölkələrdən və tacirlərdən, geyimlərdən dönen döyüşçülər də daxil olmaqla müxtəlif maddi mədəni əşyalar gətirməklə onlar müxtəlif geyim növlərinin inkişafına və yayılmasına öz töhfələrini vermişdir. İnsan bədənini təbiətdən xarici təsirlərdən qorumanın sadə yollarından, geyimi insan inkişafının ən erkən mərhələlərində olduğu kimi, texnologiya və mədəniyyətin inkişafı nəticəsində, geyim tətbiqli sənətin obyektinə halına gəldi, müəyyən bir bədii yaradıcılığa çevrildi. Daha sonra geyim materialları heyvan məhsullarından (yundan) və bitki liflərindən: çarx, pambıq, çəməndən çıxarılır. Geyimə daha mürəkkəb materiallar almaq üçün ilk yol toxuculuq idi. Daha sonra, toxuma təkərinin və xüsusilə toxuculuq dəzgahının icadı ilə, toxumaları inkişaf etdirilməsi ilə, bitki və heyvan mənşəli liflərin istifadəsi əhəmiyyətli ölçüdə genişlənmişdir.

İnkişafın davam etdiyi kimi, geyim müxtəlif mənalara daşır. Geyimlərin inkişafı insan cəmiyyətinin, iqtisadiyyatın, sosial həyatın, mədəniyyətin və istehsalın ümumi inkişafından ayrıla bilməz. Əl əməyi ilə inkişaf etdirilən Yaxın Şərqi Avropa şəhərlərində, sinif münasibətləri daha da gücləndikcə, ticarət daha dəbli hala çevrildi. Moda jurnallarının gəlməsi ilə moda təcil qazandı. Moda jurnallarının ilk yarandığı yer Fransanın Lyon şəhəri oldu. 1679-cu ildə "Mercur galand a Monseigneur Le Douffin" adlı kiçik bir jurnal var idi. Bu jurnalı, toy geyimləri kostyumunu təsvir edən Trouvenus'un oyma ilə İspaniya Kralı Orleans Princess Maria-Louise Kralıdır. Bu ilk moda jurnalının ilk moda şəkilidir. Jurnalın nəşri üçün imtiyaz 1677-ci ildə Louis XIV tərəfindən Cavalier de Vise tərəfindən verilmişdir. Qoruyucu və faydalı funksiyaları ilə bərabər, geyim, sosial, psixoloji, estetik və digər mənalara əhatə etmişdir. Bütün bunlar paltar, bəzək detalları və başa çətdirmə üçün geniş çeşidli paltar və növlərə səbəb olmuşdur.

İnkişaf edən, geyim müxtəlif xüsusiyyətlərə malikdir, bu şəkildə zaman irəlilədikcə milli geyimlər ortaya çıxmağa başladı. Sınıf əlaqələrinin inkişafı ilə geyim yeni bir mənə qazanır. Bu, sosial vəziyyətdəki xarici fərqləri əks etdirmir, həm də müxtəlif siniflərdə olan insanların iş şəraiti və yaşayış şərtlərini əks etdirir. Feodal kişilərin, kənd əhalisinin, sənətkarların və ruhanilərin, burjuaziyanın və işçilərin geyimlərindəki, parçalarında, materiallarında və dekorasiyalarında kəskin fərqlər var idi.

Hələ XVIII əsrə qədər uzun illər kişi paltarlarında parlaqlıq və dekorativ detalların çox olması, qadınların geyimindən heç də geri qalmırdı. O zamanın paltarları fərqli idi, lakin kişi kostyumunun əsasını təşkil edən üç predmet hələ o dövrdə formalaşmağa başlamışdır. XVIII əsrdə bir gödəkçə, jilet, kaftan, şalvar külotlar var idi. Kaftan, bir qayda olaraq, bədənə sıx oturacaq şəkildə düzəldilmiş, lakin uzunluğu dizə qədər olan hissəsi geniş idi. Uzun qollu manşetlər də genişləndirdi. Bu geyimdə heç bir kaftan qolbağı yox idi, yalnız xarici paltar qismən bağlı idi: onun altında bir gödəkçə var idi. O, demək olar ki, tamamilə kaftan stilini praktik olaraq təkrarlayır, ancaq ümumiyyətlə qolsuz idi. "Kyulot" (qısa) şalvarlar, Fransada zadəganların tanınmasını və imtiyazlarını göstərirdi. Böyük Fransız İnkilabı əsnasında üsyançıları "sansculottes" və ya "kyulotsuz" adlandırırdılar: onlar işləmək üçün rahat olan uzun şalvarları geyirdilər. Gündəlik kişi kostyumları yun parçalardan, təntənə üçün geyimlər isə məxmər, ipək, atlasdan hazırlanırdı. Kaftan və kamzolun bütün detallarını dərzilər demək olar ki, tikmə dekorlarla, qızıl və gümüş saplarla, köynəklərin yaxalığını və qolun ağzını isə döymə bəzək elementləri ilə vurğulamağa çalışmışdır. Bu geyimin altından kişilər qadınlar kimi köynək geyinirdilər.

O dövrdə bu çox əhəmiyyətli bir gigiyenik funksiya daşıyırdı, çünki bahalı parçalardan tikilmiş paltarları yumaq demək olar ki, mümkün deyildi. Aristokratlar nazik ağ parçadan köynəklərə üstünlük verirdilər. Qısa şalvarlarla uzun corab geyinirdilər. Bu corabların ən bəzəkliyi ağ rəngdə olanı hesab edilirdi. Avropa aristokratları yalnız geyimə deyil, eyni zamanda ayaqqabı və aksesuarlara da böyük maraq göstərirdilər. Uzunboğaz çəkmələr də geyilirdi, lakin çox az: bu

çəkmələr səyahət və ovçuluq üçün istifadə edilirdi. Başlarında bol pudralanmış parik istifadə edilirdi. Onun ən populyar növü- tərəflərin sıx yay ilə qıvrılmış və ucların qara bantla yığılmış süni bir saç düzümüdür. Pariklərin təmiz və yaxşı saxlanması çətin idi. Lakin, öz saçlarını uzatmaqdan daha asan olurdu. Kostyum bir şlyapa, uzun paltar və bir çox dekorativ detalları ilə tamamlanırdı. Bura, əlcəklər, tütün qabı, üzüklər və digər dekorativ əşyalar daxil idi. Daha sonra, “dandy” və ya Fransa, “petitmeter” adlandırılmışdı və dərc üçün ödəniş az idi. XVIII əsrin sonlarına doğru moda paltarları daha sadə və daha rahat olmağa başladı. Bu dövrdə modada qanunverici rolunu Fransa daşıyırdı. Lakin, kişi kostyumları sahəsində bu rol tədricən İngiltərəyə keçdi. Kral sarayında vaxtlarının çox hissəsini keçirən fransız aristokratlarından fərqli olaraq, ingilis cənabları ilin çox vaxtını öz şəhərkənarı malikanələrində yaşayırdılar. Onların ən populyar əyləncələri isə at yarışları və ovçuluq idi.

Bu həyat təzi isə kişilərdən uyğun kostyum tələb edirdir. Kişilər bədən olan sadə və boş palto kimi geyimlər geyməyə başladılar. Bu həm yaxalığ, həm də pis havadan qorunmaq üçün təchiz olunmuş bağlayıcı vasitədən ibarət idi. Daha sonralar, modaya ikibortlu müxtəlifgörünüslü kişi gödəkçəsi olan frak daxil oldu. Daha sonra, çiyinləri, yaxası daha dar oldu və tədricən qıvrıldı. Frakın arxa tərəfində mütləq olaraq kəsik olurdu ki, bu da atın üstündə oturmağı rahat edirdi. Kişilər frakın altından uzun bir paltar yox, qısa jilet geyinirdilər. Tədricən, aktiv həyat təzi üçün nəzərdə tutulan kişi kostyumu incə və zərif şəhər geyiminə çevrilməyə başladı. Kostyum silueti bütünlükdə dəyişməyə başladı. O, getdikcə daha uzunsov görünüş alır, onunla yanaşı kişi gözəlliyi idealları da dəyişməyə başladı. Qürurun predmeti düzgün və yaraşığıl bir kişi fiquruna çevrilmişdi.

1.2. Kişi geyiminin xarakterik xüsusiyyətləri

Tarixi faktlar sübut edir ki, XVIII əsrdə avropada qanunvericilik tədbirlərinin həyata keçirilməsi nəticəsində kişilərə mülkiyyətə uyğun paltar geyməyə icazə verirdi: burjuazlar, sənətkarlar, kəndlilər yalnız müəyyən bir örtüyə və rəngə malik geyimləri geyə bilərdilər. Qədim Romada, müəyyən bir sinifə aid olan geyimlər öz rəngi ilə vurğulanırdı. Kəndlilər yalnız bir rəngli paltar geyə bilərdi, zabitlər - iki rəng, saray xidmətçiləri - üç, imperator ailəsinin üzvləri isə öz geyimlərində yeddi rəngə qədər istifadə edə bilərdilər. Feodal Rusiyada geyimlər var idi ki, (məs, xəz kürk) yalnız “boyarlar”(torpaq mülkiyyətçisi) geyə bilərdilər. Fransada və Almaniyada aşağı siniflər üçün, xüsusilə də parlaq rənglərdə, bahalı parçalardan paltar tikdirmək qadağan idi. Bu, hakim sinifin gücünü və onun mənşəyini geyim sahəsində möhkəmləndirmək istəyinə təsir göstərmişdir. Bu cür geyim baxımından cəmiyyətdən seçilmək cəhdi, feodallıq dövrlərinin sonuna kimi inkişaf etmişdir. Burada xüsusi bir üstünlük, ruhanilərin, ordunun və məmurların geyimində biruzə verirdi.

Geyimin əsas növləri müxtəlif strukturlu parçalardan hazırlanır. Pambıq, heyvan yunundan, təbii ipək və s. tərkibli parçalar müxtəlif mənşəli liflərdən hazırlanır. Parça lifdən hazırlandığına görə özünəməxsus xüsusiyyətlərinə malikdir: möhkəm, genişlənmə, çəki, ümumi sıxlıq, plastiklik, parlaqlıq və s. Parçanın işlənmə üsulları da parçanın görünüşünə təsir edir. Məsələn, eyni yundan hazırlanmış drap, triko kimi parçalar fərqli forma və xüsusiyyətlərə malikdir. Bu kateqoriyada da digər məsələn, kağız pambıq, ipək və başqa tərkibli parçaları göstərmək olar. Bu deyilənlərə rəng və bəzək işini əlavə etsək, onda müxtəlif parçalardan istifadə etməklə geniş çeşiddə modellərin hazırlanmasına nail olmaq olar.

Kişi kostyumunun modelləşdirilməsinə başlayarkən, materialın geyimin təyinatına uyğun gəlməsi, mövsüm, düşünülmüş forma, bədən quruluşu, yaş, insanın kompleksləri kimi problemlər nəzərə alınmalıdır. Bundan başqa parçanın

rəngi, naxışlar, forma, fərqli qatlar və quraşdırılma xüsusiyyətləri burada böyük rol oynayır.

Parçanın rənginin, naxışın və ya eskizinin müvəffəqiyyətli bir şəkildə seçilməsi, özü-özlüyündə kişi geyimlərinə konstruktiv yanaımda orijinallıq, yenilik və bir az da eyniobrazlılıq yarada bilər. Bəzən, geyimdə müəyyən dekorativlik yaratmaq məqsədilə rəng və faktura baxımından müxtəlif parçalar istifadə edilir. Belə ki, geyimdə rənglərin çalarlarını və kontrastlıq xüsusiyyətlərini ustalıqla istifadə etməklə maraqlı dekorativ effektlər yaratmaq mümkündür.

Kişi geyimi modelləməsində əhəmiyyətli bir nöqtə, parçanın plastik xüsusiyyətlərinin istifadə edilməsidir. Müasir formaların kişi geyimlərini (pencək, mont) modelləyərkən, parçanın, istilik və buxarla törədildikdə, özünə verilən və çəkilən qabarıq formasını alıb qoruduğu çox əhəmiyyətlidir. Parçanın müxtəlif qıvrımlar verə bilmə qabiliyyəti, montajları, pərdəliklər kişi geyiminiz idman, hər zamanki kimi modellənməsində sıxılıqla istifadə edilməkdədir. Dekorativ aksesuarlar, toxunma üçün müxtəlif kürk dəri istifadə edilir. Bundan əvvəl nadir hallarda istifadə olunan parçalar nəzərə alınmır. Ombre və məxmər, yay qarderobunu bəzəmək üçün mükəmməl seçimdir. Elegant menswear modelləri hər mövsüm daha maraqlı görünməyə başlayır. Moda dünyasında, üç parçalı kostyum, rahat məxmər paltarlar, qəşəng bir balıqçı yaxa və klassik bir yazlıq bişim də yenə əlaqəli hesab edilir. Doğrudur, açıq rənglər seçməlisiniz. Tünd mavi, qəhvəyi, qara - bunlar eyni zamanda qəşəng və maraqlı görünməyinizi təmin edən rənglərdir.

Kişi geyimi tikərkən tikişlər ümumiyyətlə bitirdikdə istifadə olunur. Bütünlükdə və ya fərdi parçalardakı həcmli təzyiqin vizual qavraması məhdudlaşdırma hissi deməkdir. Kişilərin paltarlarını modelləşdirərkən, parlaq şalvar qolunun hipdən çiyin və bel bölgəsinin çiyinə qədər genişliyi də böyük əhəmiyyətə malikdir. Kütlələrin müqayisəsini vurğulayır və əksinə paltarın bir qisimini yumşaldır. Məsələn, ötən əsrdəki gödəkçələrin yaxası "kisəvəri" aşağı getdikcə nazilməsi, şalvarın da aşağıya doğru nazilməsi vurğulanır. Materialın paylanması və kütləvi yayılmasının rəngi mühüm rol oynayır. İşıqlı və dolğun

rənglər daha çox həcmlik hissi verir nəinki tünd rənglər. Bu xüsusiyyətlər kişi geyimlərinin modelləşdirilməsində mütləq nəzərə alınmalıdır.

Çarpaz lentlər və qəfəs də həcmdə həddindən artıq artım yaradır. Geyimdəki yığınların düzgün şəkildə paylanması prosesin rənginə və mahiyyətinə konstruktiv həll yolunda materialın seçilməsinə ziddir. Geyimdəki ritm kompozisiyanın elementlərinin aralarındakı boşluq və elementləri açıq-aşkar şəkildə ifadə edilmiş tərkibinin dəyişməsidir. İşçilərin təkrarının təşkil edildiyi təməldəki ən sadə nizamlılıq, şəkil və ya rəng çalarlarındakı uniforma təkrarıdır. Bu növ ritm normal və ya birbaşa adlanır.

Kişi pencəyinin birbaşa ritm nümunələri, şəkil və ölçü yan cibləri eyni ola bilər, rəflər üzərində simmetrik olaraq təşkil edilmiş, bərabər ölçülü düymələr və halqalar pencəyin simmetrik qatlarına və pencəyin arxasına simmetrik olaraq yerləşdirilmişdir. Hər hansı elementin bir sıra geyim hissələrinə təkrarlanması da bir ritmdir. Xəttin, yan cibinin, altın və eyni genişliyin digər xətlərinin bitməsi, fərdi hissələrin tək bir bütövlüklə əlaqəli olduğu ritm fenomenini əlaqələndirir.

Geyim ritminin pozulması kompozisiyanın birliyini və estetik hissini əhatə edə bilər. Palitra tərkibində ritm istifadəsində ən çox rast gəlinən səhv müxtəlif dekorativ detalların həddən artıq yığılması və elementlərdə mütənasib dəyişiklik olmadan elementlərin tez-tez təkrarlanmasıdır və bu təkrarlanma elementlərin monotoniyasına gətirib çıxarır.

BÖLMƏ II. KİŞİ GEYİMİNİN MODELLEŞDİRİLMƏSİ PROSESİNİN STİMULLAŞDIRILMASI

2.1. Kişi geyiminə qoyulan ümumi tələblər

Müasir dövrdə kişilər vaxtının çox hissəsini professional vəzifəsinin icrasında keçirir. Cəmiyyətdə, haradakı bir insanın mövqeyi onun imkanları və sosial, iqtisadi statusu ilə müəyyənləşdirilir, bu zaman onun xarici görünüşü də mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bununla belə, kişinin qarderobunun bütün elementləri eyni dərəcədə tez-tez istifadə olunması heç də vacib deyil. Kişi geyimi üçün əsas tələblər bunlardan ibarətdir - praktiklik, səliqəlik, rahatlıq və qüsurlu xarici görünüşün olmamasıdır. Hərəkətləri məhdudlaşdırmamaq üçün geyim bir qədər həcmliyi ilə fərqlənə bilər, eyni zamanda ciddi görünməyə imkan verməlidir.

Geyimə qoyulan əsas tələblər bunlardır: Geyimlərin *utilitar* (praktiki) funksiyası bir insanı əlverişsiz atmosfer təsirlərindən qorumaq, optimal temperatur şəraitini təmin etməkdir.

Geyimlər üçün *erqonomik* tələblər fizioloji, antropometrik və insanın digər fizioloji, antropometrik xüsusiyyətləri ilə əlaqələndirilir. Geyimlər rahat olmalıdır və komfort hissi yaratmalıdır, insana yorğunluq verməməli və səmərəliliyin azalmasına səbəb olmamalıdır.

Geyim, alıcının boyuna, ölçüsünə, həcminə uyğun olmalıdır. Geyim rahat şəkildə çıxarılmalı, geyilməli, bağlanmalı, ütülənməli və s. *antropometrik* tələblərə cavab verməlidir. Geyimdə böyük əhəmiyyət kəsb edən amil silueta sərbəst uyğunlaşması üçün artımların və ya ehtiyatların müvafiq şəkildə təmin edilməsi vacibdir. Antropometrik tələblər, deformasiya hesablarına sahib olan tekstil materiallarının istifadəsi ilə də qarşılır, belə ki, dinamik hərəkətdə olan bədən ölçüsünün dəyişikliklərini kompensasiya edir.

İnsan orqanizminin normal fəaliyyətini təmin etmək üçün geyimə *gigiyenik* tələbləri qoyulur. Gigiyenik tələblərə aşağıdakılar daxildir: istilik qorunması, higroskopik, buxar və hava keçiriciliyi, suya qarşı müqavimət. İstilik qorunmasına konstruksiya, örtük, görünüş daxildir. İstilik izolyasiyasını artırmaq üçün

toxuculuqdan hazırlanmış kobud liflərdən, parçalardan, xüsusi ştamplanmış izolyasiya materiallarından istifadə edilir.

Geyimdə *higroskopik* xüsusiyyət nəmi özünə çəkmək, təri udmaq və xaricə ötürmək qabiliyyətinə malik olmaqdır. Geyimin hazırlandığı parçanın hiqroskopikliyi ilə müəyyən edilir.

Geyimlər *havalandırılma* xüsusiyyətinə malik olmalıdır. Geyim daxili bir məkanda karbon dioksid yığılır, bu da insanın rifahına və iş qabiliyyətinə mənfi təsir göstərir. Bu baxımdan geyimlərin havalandırılma xüsusiyyəti mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Geyimlərdə *estetik* tələblər paltarları rahat və gözəl etməkdir. Rəng, üslub və paltarın ümumi üslubu harmonik bir görünüş yaradaraq modaya uyğun gəlməlidir. Geyim müasir dəbə və stilə uyğun olmalıdır. Stil - bədii ifadəliyin vasitə və priyomlarının tarixən qurulmuş dayanıqlı sistemidir. Stil dövrün xarakterini, eləcə də onun bədii zövqünü və geyimdə olan dəyişiklikləri əks etdirir.

İstifadə zamanı geyim təsirə və müxtəlif deformasiyalara məruz qalır. Geyimin *istismar* müddəti parçanın xüsusiyyətləri, keyfiyyəti və emal növündən asılıdır. İstifadə edilərkən geyimin etibarlı olması vacib istehlak xüsusiyyətidir.

Moda dərəcəsinə görə kişi geyimlərini aşağıdakı qruplara bölə bilərik:

1. Dəbin son təkliflərinə görə hazırlanmış geyimlər
2. Cari mövsüm üçün tövsiyə olunan dəbli geyimlər.
3. Dəbdə olmağa davam edən, keçmiş illərin klassik formalı geyimləri.
4. Dəbdən düşən, köhnə dəbli geyimlər.

Bu tip paltarların modaya uyğun və ya köhnə modaya çevrilməsini, böyük ölçüdə moda jurnalları, radio, televiziya, sərgilər və s. vasitəsilə insanlara çatdıran, qərarlar verən təşkilatlara bağlıdır. Bu qərarlar iqtisadiyyat və estetik baxımından mövzuyla əlaqədar ciddi və əhatəli bir iş əsasında aparılır. Bu, alınan qərarların, bu geyim formalarının geniş şəkildə yayılması əhatəsini də nəzərə alınması lazım olduğu mənasını verir. Bu təşkilatlar dəbdən düşən geyimdən sonra növbədə nəyin olduğunu xəbərdar etməlidirlər. Hər moda, müəyyən bir müddət üçün xarakterik olan stilin özünü ifadə edir. Bir siluet üzərində tikilmiş və əsasən vahid biçimlə

hazırlanmış, keçmiş illərin xırda detalları və s. ilə fərqlənir. Lakin, yavaş-yavaş, moda tək bir stilist yönüm ilə birlikdə bir neçə müxtəlif siluətlərin eyni vaxtda olması ilə yeni bir prinsip əsasında inkişaf etməyə başladı. Müxtəlif siluətlər ilə müasir moda hər zaman biçimin müxtəlifliyi əsasında qurulur.

Müasir moda rahat, təbii nisbətlərə əsaslanaraq müxtəlif formalarda üstünlüklərə malikdir. İndi hər bir qadın və hər yaşdan olan bir kişi, hər cür fizioloji quruluşa malik istehlakçılar modaya riayət edə bilər. Yəni onların xoşuna gələn formaya, yaşına daha çox uyğun bir forma seçə bilər. Burada müxtəlif formaları - siluətləri birləşdirən xüsusiyyətləri bilmək lazımdır. Bizim zamanımızda moda kütləvi malların sənaye istehsalı ilə yaxından bağlıdır: geyim, ayaqqabı, qalanteriya, zərgərlik və s. Müasir geyimin sadə və aydın formaları sənaye istehsalına aid bəzi bədii tələbləri ortaya qoyur. Müasir modanın kütləvi təbiəti konstitusiyaya baxımından müxtəlif insan növlərinin nəzərdən keçirilməsini tələb edir və bu nəzərə alınır. Bir neçə yeni siluət təklif olunur, müxtəlif şəkillər üçün formalar uyğundur.

Sənayedə bədənin həcmi (sinə, bel, taz ölçüləri nisbəti) nəzərə alınmaqla, yaş qrupuna görə geyim hazırlamağa başlanmışdır. Dəri geyimlər üçün müxtəlif materiallar olduqca genişdir, burada pambıq, ipək, yun, kətan, sintetik parçalar istifadə olunur. Ümumiyyətlə, paltarlar yüngül geyim üçün parçalardan daha sıx, ağır olur. Dəri geyimdə üst parça ilə yanaşı tətbiq olunan və son qat materialları da böyük əhəmiyyət daşıyır: yastıqlar, astarlar, laklar və s. Doldurma yalnız faydalı deyil, eyni zamanda bədiidir. Əvvəllər əsasən monoxromatik, hamar bir sürüşmə səthi, əsasən dəmlənmə, saten-cüt, şanzan, saten-nuove və bənzər ipək parçalarla istifadə olunur. Toxunmuş və ya naxışlı linerdən istifadə edilir. Astar, prob, üzlük parça nüans və ya üst qat (məsələn, xəz) və ya kontrast kimi seçilir. Konuslu və ya ziddiyyətli layneri seçmək, bir sıra paltarlar dəstini (məsələn, paltar və ya paltarlı palto) birləşdirməkdir. Bəzi material növləri: yığma və naxışlı (qəfəs, şer, və s.) qış və mərtəbəli zinət əşyaları üçün süni və təbii kürklər istifadə olunur. Hüceyrələr, romblar, izolyasiya materialları və örtüklü yastıqlar bəzəkli şəkildə bitir.

Pambıq (pambıq, yarım yun, yun, sintetik), vurma, şişirmə, köpük kauçuk istilik qəfəsləri kimi istifadə edilə bilər. Qışda və mövsüm ərzində yumşaq və nadir parçalardan hazırlanan kişi üst geyimləri gözəl pambıq və sintetik parçalardan küləklik adlanan geyimlər hazırlanır. Geyimlərin formasını vermək və düzəltmək üçün yastıqlardan istifadə edilir: pasta, yan parça, kətan və saç, köpük kauçuk.

Kişilərin xarici geyimi müxtəlif formaları ilə eyni təməl detallar: rəflər, manşetlər, yaxalıq şəklində olur. Gödəkçə palto və qısa palto əsasən hissələrin uzunluğu və eni ilə fərqlənir. Dəri geyiminin dizaynı məqsədi uyğun bir məcazi həlli, bir şəxs tərəfindən geyilən digər geyimlər və məcburi birləşmə və tamamlayıcı komplektlər istifadəsi ilə başlanır. Cəmiyyətin içərisində digər üst geyim növlərinin əlaqələri hədəf həllin birliyi ilə müəyyən edilir. Aydınır ki, axşam üçün uyğun bir paltar, uyğun bir palto və idman üslubunda qərar verilmiş bir qat və ya yarım paltar tələb olunur ki, bu da geyimi eyni şəkildə həll olunmasını tələb edir. Dəri aşınma formalarının qərarı da həcm dərəcəsinə, yüngül paltarın geyildiyi hündürlüyə əsaslanır. Bu asılılıq eyni zamanda bərpa edilə bilər, yəni xarici paltarların kiçik həcmli formaları kiçik ölçülü və həcmli paltarlar təşkil edir. Hətta bir növ kişi və qadın tipi xarici paltarların kompozisiya qərar formaları həndəsi forma, siluet və mövcud moda xüsusiyyətlərinin tərfi ilə başlanır. Hər moda paltarın müəyyən hissələrinə diqqət yetirir: çiyin, sinə, arxa, bel, çanaq və ya əmək dibi. Ümumiyyətlə, üst geyim çox diqqət çəkir. Bağlayıcının yeri simmetrik və ya asimmetrik ola bilər, məsələn geyim, yaxalıq, yaxa, cib, mantiya, şapka kimi olur. Onlar bir tərəfli, iki tərəfli, üç tərəfli və çoxtərəfli tikilmiş ola bilər. Tikiş detalları geri və rəfli olan geyimin ümumi formasından asılı olaraq ayrılı bilməz və tikişlər, qabartmalar, əyrilər, yarıqlar, kəsiklər, müxtəlif dekorativ xətləri ilə bir neçə ədəddən ibarət ola bilər.

Bu gün mövcud olan bütün növ geyimlər belə bir sıra ilə təsnif edilə bilər. Əhalinin cinsinə və yaşına bağlı olaraq, geyimlər kişilərə, qadınlara və uşaq paltarlarına (kişi və qız uşaqları üçün) ayrılır. Məqsədinə görə geyim ev, idman, istehsal, forma, möhtəşəm (karnaval üçün, səhnədə, teatrda tamaşalar) hissələrə ayrılır. Bu geyim növlərinin hər biri öz qruplarına və alt qruplarına bölünə bilər. Bu

səbəblə, ev geyimləri, günün fərqli saatlarında və fərqli mühitlərdə istifadə edilməsinə bağlı olaraq, gündəlik, zərif və daha sonra alt qruplara ayrılır: səhər, günortadan sonra, axşam, içəridə (evdə və ya cəmiyyətə aid binada), küçədə, və s.

Qeyd edildiyi kimi idman və istehsalat paltarları idman və ya istehsaldan asılı olaraq dəyişir. İdman üslublu geyim hərəkət azadlığı ilə xarakterizə olunur ki, bu da hərəkət azadlığını motivasiya edən forma azadlığını vurğulayır. Eyni zamanda bir şəxsin zərifliyini, gözəlliyini və idmançı görünüşlüyünü vurğulayır. Forma geyim, hərbi, şöbə formalarına ayrılır. Mövsümdən asılı olaraq, geyimlər adətən yaz-payızda, yay və qış kolleksiyasına ayrılır. Burada mövsümi bölünmə iqlim qurşağından asılı olaraq dəyişir.

İstifadəsinə görə geyimlər alt və üst geyimlərə ayrılır. Üst geyimlər: gödəkcə, jaket, şalvar, palto və digər məmulatlar alt geyimin üstündən geyilir. Üst geyimi olan gödəkçələr və qısa şalvar moda və onların tərkibinə görə müxtəlif uzunluqlara malik ola bilər. Kişi kostyumu ilə gödəkçənin uzunluğu adətən daha sabit olur, eyni zamanda kostyumun məqsədinə və tərkibinin yuxarı və aşağı hissələrin mahiyyətinə bağlıdır. Geyimlər, tamamlayıcı ədəklər, şalvar, hər ikisi müstəqil bir kostyum kimi müxtəlif nisbətdə bağlana bilər.

Onun qurulmasında modelyer dizayner müxtəlif texniki vasitələrdən istifadə edir. Bu texniki vasitələr iki əsas növə bölünür: hazırlanmış geyim modelini ifadə etmək vasitələri və materialın geyim modeli layihəsini tətbiq etmək vasitəsi. Birinci növ, modellərin xüsusiyyətlərini əks etdirən geyim modellərinin texniki vasitələrini, eləcə də konstruktiv tikinti və ümumi dekorasiya baxımından, geyim modeli dizaynını görüntü şəkildə ifadə edir. Geyim modeli dizaynının təsviri sənətçinin niyyətini əks etdirən ən mürəkkəbdir. Ancaq layihədə modelin 3D formasını görmək çətinidir. Geyim nümunəsini ifadə edən digər bir texniki vasitə prototipdir. Layihə, sənətkarın kağız və ya ucuz parça olan bir modeli və ya paltar parçasının dizaynı yaradır. Bu metod, nəzərdə tutulan modelin kəşik və dizayn xüsusiyyətlərinə dair daha realist və dəqiq fikir verərək, proqnozlaşdırılan modelin (forma, həcm və digər xüsusiyyətlər) ən vacib aspektlərini görmə qabiliyyətini müəyyən etməyə imkan verir. Xüsusilə prototip-döymələr, qadınların yüngül qadın

paltarında və üst yarısında qadınların kompleks hissəsini modelləşdirmək üçün istifadə olunur. Kişi geyim modelinin layihələndirilməsində, sadə konstruktiv strukturların monoton baxımından çox nadir hallarda istifadə edilir. Burada geyim hissələrini çəkmək üçün texniki dizayn metodundan istifadə edilir. Məhsulun istehsal prosesində, sənətkar, məhsulun modelləşdirilməsini və şəxsin tikişini şəxsən nümunə və ya şəxsin heykəlciklərindən nümunənin işlədilməsinin doğruluğunu təsdiqləyərək hazırlayır. Ümumiyyətlə, eyni modelin istehsal prosesi modelyer-dizaynerin texnoloq mütəxəssislə və laboratoriya müdiri ilə sıx əməkdaşlıq edir. Moda insanların birliyini, ortaq bədii dil ehtiyacını, daimi vaxt axını olan fikirlərin birliyini hiss etmək arzusundadır. Eyni zamanda əhəmiyyətli dəyişikliklər ilə izah edilə bilməyən ictimai əlaqələr və ya həyat şərtlərindəki xüsusi dəyişiklikdir, belə ki, onlar şəxsi zövqlərin məhsuludur.

2.2. Kişi geyiminin konstruktivləşməsində ölçülərin çıxarılması və onların təsnifatı

İnsan fiqurunun quruluş xüsusiyyətlərindən asılı olaraq, ölçü əlamətləri dəyişir. Bu amil geyimin konstruktivləşməsində mütləq nəzərə alınmalıdır. O, qolları aşağı yan tərəfə salaraq barmaqları uzadılmış şəkildə olmalı, çiyinlər süni şəkildə yuxarı qalxmamalı və yaxud aşağı salınmamalı, pəncələr bir-birinə 15-20 sm məsafəyə qədər yaxınlaşmalıdır. Ölçü götürülən zaman insan gərgin vəziyyətdə dayanmamalıdır. Ümumiyyətlə, kişi geyiminin konstruktivləşməsi təcrübəsində ölçünün çıxarılmasından öncə insanın bədən quruluşu öyrənilməlidir. Hər hansı bir pəncəyin, gödəkçənin və ya paltonun layihələndirilməsindən asılı olmayaraq bütün ölçülər köynəyə və yaxud jiletə əsasən götürülür. Ölçülərin götürülməsi zamanı bütün eninə əhatələnmə fiqura əsasən tam həyata keçirilir, konstruktivləşmədə isə bu ölçülərin yalnız yarısı diqqətə alınır. Lakin, əldə edilən ölçülər hələ kişi geyiminin layihəsinin hazırlanmasına kifayət etmir. Buna görə də geyimin təyinatına, sanitariya-gigiyenik və estetik tələbləri nəzərə alınaraq bəzi fiqurların ölçülməsində geyimin fiqura sərbəst oturması, geyimin rahat istifadəsi, xüsusilə də nəfəs alarkən döş qəfəsinin hərəkəti, hava qatının yaradılması və istilik mübadiləsinin tənzimlənməsinin vacib olması kimi problemlər mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bundan əlavə parçanın qalınlığına, astara, tikişlərə və geyimin özünün formasına artımlar nəzərdə tutulur. Müasir kişi pəncəyinin formasına ümumi artım $Pr=12.5$ sm qəbul edilmişdir. Ümumiyyətlə, geyimlərdə ümumi ölçü artımı dəbdən asılı olaraq dəyişir.

Geyimin eskizinin çəkilməsi alınan ölçülərin dəqiqliyindən asılı olduğundan, tədbirlər çox diqqətli olmalıdır. Ölçülər aparmadan əvvəl, çox sayda problemin olmaması üçün ölçüləri olmayan şəxsin paltarını nümunə üçün qoymalısınız. Bir şəxsin fiziologiyasını daha dəqiq təsvir etmək üçün, kordonun sinə xətti boyunca bir kordonla birləşdirilməsini və beləliklə kordonu üfiqi şəkildə uzatmaq təklif olunur. Bir gödəkçə, jilet və palto layihələndirilməsi üçün ölçmə istifadə olunur.

1-ci ölçmə - belin uzunluğu olur. Ölçünü yeddinci boyun fəqərəsindən belə qədər çıxarılır. Bu ölçməni apararkən, dəbdən asılı olaraq, faktiki belin xətlərindən kənarlaşmalara icazə verilir.

2-ci tədbir, məmulatın uzunluğudur. Bu ölçü geyimin görünüşünə, dəbə və modelyer-dizaynerin istəyi ilə müəyyən edilir. Ölçünü yeddinci boyun fəqərəsindən başlayaraq geyimin arzu olunan uzunluğuna görə ölçülür.

3-cü, tədbir belin yarısının genişliyidir. Onurğada üfüqi olaraq çiyin ilə birlikdə, yeddinci boyun fəqərəsindən belin uzunluğunun üçdə biri qədər uzaq bir məsafədə çıxarılır.

4-cü tədbir, çiyin uzunluğudur. Ölçü çiyindən qolun ardıcillaşdırılması üçün çıxarılır.

5-ci tədbir qolunun uzunluğudur. Ölçü uzun barmağın döşəməsindən çiyin birləşməsi ilə qaldırıldı.

6-ci tədbir sinənin ətrafıdır. Bu, təsvirlərin çəkilməsi üçün əsas kimi istifadə edilən tədbirdir. Burada sinə və çiyin bıçaqlarının ən dartılmış nöqtələrində üfüqi şəkildə tamamilə çıxarılır. Bu miqyaslı qaldırma zamanı, santimetrlik bir zərbəni belə sıx və çox zəif saxlamaq lazımdır.

7 –ci tədbir - bel dairəsidir. Bu tədbir ən çox depressiya nöqtələrindən alınır.

8-ci tədbir omba ətrafıdır. Ölçü ombanın ən diqqətə çarpan nöqtələrində olur.

9-cu tədbir, ön tərəfdən kəsilən yeləyin uzunluğu. Yeddinci boyun fəqərəsindən çıxarılır. Bir lent-santimetr, bazasında boynuna sarar və daha sonra sinənin ortasından aşağı enər. Kəsimin dərinliyi üslubdan asılıdır.

10-cu tədbir ön tərəfdə jiletin uzunluğudur. Yeddinci boyun fəqərəsindən çıxarılır. Bir santimetrlik bir bant boyun xəttinin ətrafındakı sarğıdır və belin altından gedir. Bu on tədbirlər paltarları normal şəkildə qatlamaq üçün kifayətdir. Normal fizikadan uzaqlaşan rəqəmlər üçün paltar yaratmaq aşağıdakı əlavə tədbirlər alınmasını tələb edir:

11-ci tədbir - arxa hündürlüyü (arxa dərinliyi). Yeddinci boyun fəqərəsindən başlanır və onurğadan sinə xəttini əhatə edən kordona keçir.

12-cü tədbir qol qapağının dərinliyi. Yeddinci boyun fəqərəsindən ölçüsünü götürməyə başlayır.

13-cü tədbir zirehin görünüşüdür. Ölçü, pantoqrafın çıxması üçün, sinə xətti boyunca silsilənin ortasından çıxarılır.

14-cü tədbir, yaşamaqdır. Bənzər şəkildə çəkmək.

15-ci tədbir, çiyin eni. Yeddinci boyun fəqərəsindən hiperal artikulyadan üfüq xəttinə çıxarılır.

Bütün uzunluq və genişlik ölçüləri, həmçinin əlavə tədbirlər ölçülür və ətraf mühit ölçüləri yarım ölçüyə bərabərdir.

Qeydiyyat ölçüləri santimetrylərlə və hər zaman eyni qaydada aparılmalıdır. Gödəkçə tikilməsi onun dizaynı ilə eyni prinsipdə həyata keçirilir. Gödəkçə müasir bir kostyuma dekorativ əlavədir. Onun forması, xətləri və nisbəti gödəkçə ilə yaxından əlaqələnir. Vestel inşası əsasən gödəkçə istehsalı sahəsində qəbul edilən bəzi kiçik kənarlaşmalarla hesablamalara əsaslanır. İndi gödəkçə müstəqil dəyərə malikdir və bir gödəkçə olmadan istifadə edilə bilər. Gödəkçələrlə tamamlayırsa, arxa pərçimdən hazırlanır. Gödəkçə müstəqil qorudan olan parçadan hazırlanır. Bu səbəblə, bu bölmədə, rəsm quruluş sırasının hazırlanması yalnız dizayn tərtib edildikdə kənarlaşmaların alovlandığı hesablama masası ilə məhdudlaşacaqdır. Bir örtük, ümumiyyətlə perimetr ölçülərindən birinə üstünlük verən üst paltar olması ilə əlaqədar; Bel və çanağın sinəni gödəkçəyə uyğun etmək üçün standartlara uyğun olaraq genişləndirilməlidir.

Hər mövsümün kişi geyimi modası olduqca fərqlidir, buna görə seçilən paltarlar fiqurun quruluşuna uyğun gəlməsi üçün vacib olan ölçmə işləri dəqiq yerinə yetirilməlidir. Qeyd etmək yerinə düşər ki, kontrast rənglər geyimə qeyri-adi təzyiqlər etməklə yanaşı, eyni zamanda geyimlərin vizual həcminə də lazım olan özəllikləri tətbiq edir. İdman stilini seçsəniz, kütləvi bir döşəmə üzərində həqiqi dəridən və ya idman ayaqqabılardan hazırlanmış ayaqqabılara xüsusilə diqqət edilməlidir. Stil baxımından, dizaynerlər bizə geniş seçim təklif etdilər. Biker pencəkləri, kovboy pencəkləri, patchwork və ya süet pencəklər "əriştə" ilə - bu maraqlı və qeyri-adi imkanlar bu mövsüm modası olacaqdır, buna görə klassik

qarderob diversifikasiya üçün özünü icazə verməyin. Kişilərin moda ən son tendensiyaları daha güclü bir cins üçün özlərini ifadə etməyə daha çox yer verir. Çox populyar rəng birləşmələri əks olunur. Əgər fantaziyanızı bir pencək seçərkən tutmusunuzsa, belə ki, görünüşünüzü yeni rənglərlə oynamasına icazə verə bilərsiniz. Yeni kişi geyimlərinin qeyri-adi bir metal parıltı olduğunu unutmayın.

Bəşəriyyətin güclü yarısının müasir təmsilçiləri stilli və dəbli görünməyə meyillidirlər. Məlumdur ki, şalvar müasir kişi koctyumunun bir hissəsidir. Buna görə də onun forması kostyumun kompozisiya ifadəliyindən birbaşa asılıdır və dəbdən asılı olaraq dəyişir. Konstruktiv baxımdan formasının kifayət qədər müxtəlif olmasına baxmayaraq şalvarların fərqli növləri bir-biri ilə bağlılığı çoxdur. Belə olan şəraitdə müasir kişilər özlərini maksimal komfortda hiss edirlər. Kişilərin şalvarları gündəlik geyim paltarlarıdır və əlbəttə cins xüsusi qeyd edilməlidir. Rahatlıq, rahatlıq və bir daha rahatlıq - geyimi seçərkən bu gün hər bir insanı cəlb edən əsas şeydir. Cinslər uşaqlıqdan müasir bir adamın qarderobunda görünür və onu yaşlılıqla müşayiət edir. Cinslər bölməsində bəzi modellərin kişilərin klassik şalvarları ilə çətinləşməsi çətin olan kəmərdə geyilməsinə icazə verilə bilər. Düz qarderoblar klassik bir üslubun nümunəsidir, moda qalmaq üçün şıkdır. Bu cinslər, hansı forma olursa olsun yaxşı oturduğu üçün hər hansı bir dəriyə uyğun gəlir.

Klassik kişi şalvarları hər bir adamın demək olar ki qarderobunda mövcuddur. İki müxtəlif növ klassik şalvar var, hansı ki, qarşı tərəfdə kəmərdən aşağıya doğru kiçik qatları olur. Əvvəllər bu qatlar dəbə uyğun bir əlavə kimi qəbul edildi, amma müasir kişilər bunların funksiyalarının faydasız olduğunu qeyd edirlər. Yaraşıqlı və cüssəli kişilər üçün şalvarda bu qatların olması lazım deyildir, lakin visual artıq çəkisi olan və heç də atletik görünüşü olmayanlar üçün, şalvardakı qatlar budların çəkisini gizlətməyə və sərbəst hərəkət etməyə kömək edir. Adətən klassik şalvarları konservativ rənglərdən açıq-bozdan qaraya qədər hazırlayırlar. Velvet şalvar yürüyüş və müxtəlif fəaliyyətlər üçün uygundur. Bu çox yönlü və rahat bir geyimdir. Bu şalvar payız və yaz aylarında gündəlik istifadəsi üçün nəzərdə tutulub, belə ki, velvet tipik bir qış parçası hesab edilir. Velvet şalvar cızıqların izlərinin qalınlığı ilə və aralarındakı boşluqlarla fərqlənir.

Ümumiyyətlə, müasir kişilər prezentabelli və effektiv görünməyə can atır. Xüsusən, əgər işgüzar görüş, müsahibə, bayram ziyafəti və ya hər hansı başqa bir bayram tədbiri və yaxud əhəmiyyətli hadisə olarsa. Bu və bir çox digər hallarda, kodları şifrələməyi tələb edənlər də daxil olmaqla, yüksək keyfiyyətli parçalardan yalnız real geyimlər hazırlanır və orijinal parçalardan klassik kişi paltarları tikilir. Müasir istehsalçılar alıcıların marağını, üslubunu, rəngini və naxışını və toxunmasının sıxlığını, digər xüsusiyyətlərini və keyfiyyətlərini fərqləndirən modelləri təklif edir. Bu gün satışda hər bir fəaliyyət növü üçün müxtəlif zövqdə, rəngdə, hətta fərqli tədbirlər üçün klassik geyim tapmaq mümkündür. Bunlar dəbli iş, bayram və gənclik paltarları, necə deyərlər "ikili" və ya "üçlü" kostyumlar adlanır. Rəng qammaları geniş şəkildə dəyişir: tünd-göydən və bozdan tutmuş, ultradəb parlaq rəngə qədər.

Bu gün individuallıq dəbdədir. Şəxsi üstünlükləriniz, bədən tipiniz, tədbirin formatı və s. əsas olmalıdır. Beləliklə, işgüzar görüşü üçün ciddi bir rəng qrupu seçmək daha yaxşıdır: boz, göy, kömür rəngi və s. Klassik kişilərin kostyumları birtonlu və ya zəif görünən xətti yaxud damalı ola bilər. İndi moda həm modelin normal uzunluğu, həm də qısa bir jilet və daralan şalvar ilə uyğun gəlir. Düymələr, parçalar, rəngli tikişlər və orijinal üslubu vurğulayan və görünüşdə yaddaqalan digər elementlər olan real geyimlərdir. Quruluş keyfiyyətinə xüsusi diqqət yetirilməlidir. Ucuz sintetik materiallardan hazırlanan geyimlər dəbli görünməyəcək və sahibləri bahalı və həssas görünməyəcəklər.

Müasir istehsalçı daim məhsullarını yaxşılaşdırır, kəşikləri aradan qaldırır və potensial istehlakçının zövqünü və üstünlüklərini nəzərə alaraq son moda meyllərini izləyir. Biznes kişilərin kostyumları artıq keyfiyyətli yun S'120 - S'150 və daha yüksək keyfiyyətdə tikilir. Bu rəqəm bir kiloqram yundan əldə edilən iplik kilosunun sayını göstərir. Yün emalı texnologiyası hər il inkişaf edir. Astar, 100% viskoz və ya asetat əlavə edilərək hazırlanır, bu materiallar havaya daxil olur və dərinin nəfəs almasına imkan verir. Satışda siz "super" gözəl yun ipliklərinin qış versiyasını, eləcə də yüngül yunlu parçalardan hazırlanan kişilərin klassik kostyumlarının qış versiyalarını tapa bilərsiniz. S'120 - S'150 seriyasında yün iplik

düynləri yoxdur (qalınlaşdırılır), lakin diz bütün uzunluğu boyunca bərabər bir şəkildə qalınlaşdırılır. Bu səbəbdən, kostyumları orijinal görünüşü, düzgün görünüşü və uzun ömür müdafiəsi ilə fərqlənir.

Ayrıca, yunlu paltarların yanında kaşemir, ipək, kətan, bambuk və gənc dar modellər üçün bir likra qatqısı da daxil olmaq üzrə, kompleks parçalardan edilmiş İtalyan kişi kostyumları da məşhurdur. Təbii parçalardan hazırlanmış geyimlər havada rahatdır və "istixana təsiri" yaratmır. İpək əlavə edilməsi ilə əldə edilən materiallar görünüşcə və toxunuşda cəlbedici olur. Bu parçalardan olan geyimlər bahalı və yaraşığı görünür. Ən yüksək keyfiyyətli materiallar müasir fiber emal texnologiyaları və hətta nanotexnologiya istifadə olunur, ikincisi kostyum keyfiyyətinə praktiklik qazandırır, bu növ parçalar daha az büzülər, su və hətta kir itələyici xüsusiyyətlərə malikdir. Yüksək gücü və aşınma müqavimətinə, müxtəlif polyester parçalara malikdir. Xaricdən, onlardan gələn məhsullar təbii yundan və ya yarı yundan hazırlanmış məhsullardan çox fərqlidir. Bununla belə, xərclər aşağı və performans təbii yundan daha yüksəkdir. Parça və kompozisiyanın xüsusiyyətləri geyimin içərisində etiketin oxunması ilə öyrənilə bilər.

Klassik kişi kostyumlarında nanotexnologiya ilə parça istifadəsi və iş adamlarının müasir ehtiyacları üçün kostyum modellərinin davamlı yaxşılaşdırılması, bu günün iş dünyasında kişi komandasının müvəffəqiyyətli iş adamları və siyasətçilərin garderobunun ana ünsürlərindən biri olmağa davam etməsinə öz töhfəsini verir. Dünyanın hər yerində bu stereotiplərlə yanaşı kişilər öz şəxsi həyatlarını quran zaman daim düşünməlidirlər. Belə ki, onlar öz həyatlarında əlamətdar gün olan toy kostyumuna da lazımi diqqət yetirməlidir. Zəhmətli və eyni zamanda ləzzətli bir dövr adlandırmaq olar, çünki bu mərhələ sizi həyatınızda xoşbəxt və bənzərsiz bir günə daha da yaxınlaşdırır! Bu zaman necə olacağınıza qərar verin, ən əhəmiyyətli suallardan biri xoşbəxt bəy olmaqdır. Gözəl sabahın görünüşü haqqında düşünmək, özünü bəzəməyə çalışmaq, uyğun bir tərzdə özünü ictimaiyyətə təqdim etməkdir. Bu səbəblə, bir çox qız uzun bir toy haqqında xəyal etməyə başlayır, onların paltarını, saç stilini "görür" və böyük bir sevinc və coşğuyla toy geyimlərinin seçkisində iştirak edəcəkləri barədə xəyallar

qururlar. Kişilər isə görünüşlərinə qarşı daha ehtiyatlı bir mövqe göstərirlər. Bu tamamilə normaldır və kişilərin təbiətlərinə qarşılıq olaraq uyğun gəlir. Belə ki, cütlük klassik ənənədə bir toy mərasimi etmək qərarına gəldikdə, bəy öz toy kostyumuna tam məsuliyyətlə yanaşmalıdır. Belə olan halda o, həmin gün xüsusilə təmtəraqlı, eleqant görünməli və hər şeydə onun gözəl sevgilisinə uyğun olmalıdır.

Qeyd etmək lazımdır ki, klassik kişi kostyumu bədənə yaxşı oturmali və gəlinin paltarları ilə uyğunlaşmalıdır. Bundan başqa, bəy üçün "spontan alış-veriş" vərdişlərini tez unutmamalı və daha uyğun modelləri müqayisə etmək və həqiqətən uyğun materialı seçmək üçün çox tənbel olmamaq daha yaxşıdır. Beləliklə, ilk növbədə rəngə qərar verilməlidir. Kostyum gəlinin paltarının rəngiylə ahəng təşkil etməlidir. Qara, qəhvəyi, qum və bürünc rəngli çalarlar ağ, çəhrayı, mavi və ya qara, çəhrayı, mavi və mavi üçün mavi uyğun olacaq. Son illərdə ən məşhur olan "ayvouri" (şampan, krem) rəngidir. Ümumiyyətlə, bəy və gəlin paltarını sifariş verdikdə hər iki geyimin rəngi haqda düşünmək lazımdır. Bundan başqa, toy əgər bahar və yazda təşkil edilirsə, bəyin kostyumunun rəngi açıq çalarda olması məsləhətdir, həm də bu açıq rəng bəyin kostyumunu daha yaraşığı görünəcəyinə imkan verəcək. Praktiki olaraq qum rəngi bir neçə ildir davamlı tələb olunur. Bəyin kostyumu hazırlanan zaman gəlinin toy geyimi rənginə əlavə olaraq onun rəng növünü əlavə etmək lazımdır, yəni xüsusi bir şəkildə təsnif edilən dəri rəngi, saç və gözlərin rəngi də nəzərə alınmalıdır. Rənglərin hər bir insan üçün yenilik gətirən çalarları, gəncləşdirən və ya əksinə yorğunluq, solğunluq da gətirə bilən xüsusiyyəti mövcuddur. Dizaynerlər və stilistlər hər bir insanın "öz" və "özünün olmayan" rənglərini müəyyən etmək üçün yarım saat sərf etmələrini tövsiyə edirlər. Kişilər göz ardı edilməməlidir, çünki onların qadınlardan fərqli olaraq, xanımın görünüşünün "qəribə" rənginə uyğun olan dekorativ kosmetika və saç boyası istifadə etmək imkanı yoxdur. Burada rəng seçimini etdikdən sonara, kişi toy kostyumunun müəyyən edilməsinə keçə bilərik. Kişilər üçün bayram kostyumunun bir neçə növü vardır. Bunlardan ən populyarı aşağıdakılardır:

Frak - xüsusi bir gecə geyimi: ön tərəfi qısa, arxası isə dar uzun şəkildə (mərtəbə) xüsusi hazırlanmış kostyum. Toy zamanı ən yüksək səviyyədə təşkil

edildiği təqdirdə Frak, uyğun resepsiyonist qaydalarına ciddi şəkildə riayət edilməsi üçün uyğun gəlir.

Smoking - açıq sinəsi və uzun, ipək yaxalığı olan gödəkçədir. Smokinqi xarici yan tikişi ipəklə tikilmiş və bəzən geniş saten qanadda ipək ilə kəsilmiş şalvarla geyilir.

Surtuk(uzun pencək) - zamanımızdakı bütün kişi geyim formalarının prodüktoru – klassik paltarların daha zərif bir parçadan tikilmiş, daha yaraşığı uzun bir pencək.

Klassik kostyum - eyni parça və eyni üslubda hazırlanmış jilet və şalvar dəsti. Bu halda gündəlik kostyumu, cazibəli və yaraşığı kostyumdan məhz parçalar sayəsində ayırmaq olar. Xüsusi hallara uyğun geyimlər ümumiyyətlə yüksək keyfiyyətli yun parçalar toxumasından S130 və ya S'150-dən ipək əlavə edilərək tikilir. Bu cür parça zərif parıltı ilə bir qədər fərqlənir.

Tamamilə bir toy üçün klassik bir kostyumun danılmaz üstünlüyü onun universal olmasıdır. Bu kostyumu daha sonra hər hansı bir ciddi hadisədə və ya hətta daha az ciddi bir məkana, işə belə geyə bilərsiniz. Əgər bəy standart hündürlüyə malikdirsə, ona klassik kostyumun hər bir modeli uyğun olacaq. Əgər bəy qısa boya malikdirsə o zaman ona iki düyməli klassik bir kostyum və ya bir düyməli qısaldılmış frak daha uyğun olacaqdır. İstisna təşkil edən bir klassik kostyum ilə demək olar ki, eyni uzunluğa sahib olan iki düyməli pencək uyğun ola bilər. Boyu hündür olmayanlara pencəyin geniş və çiyinlərinin enli olmaması, eyni zamanda şalvarın balağının manjetli olmaması məsləhət görülür, beləki bu insanın boyunu vizual olaraq biraz da qısaldır. Bir növ “dördkunc” görünməmək üçün ikibortlu bir kostyumdan da imtina etmək faydalıdır. Bundan başqa uzun boylu və eyni zamanda incə bir kişi çox uzun bir kostyum və ya frak modelini seçməməli və eyni zamanda çox bir-birinə yaxın zolaqlı kostyum geyməməlidir.

Ümumiyyətlə, kişi üslubu həmişə klassik ənənələrə əsaslanmışdır. Klassik üsluba üstünlük verən müasir kişilərin öz qarderoblarında kostyumla yanaşı soyuq fəsil üçün klassik paltosu da olmalıdır. Əgər üst geyimi olan paltonu bəyənmirsinizsə o zaman gödəkçə və ya qu tükündən qısa palto qarderobunuza əlavə edə bilərsiniz.

BÖLMƏ III. MÜASİR KİŞİ DƏBİNİN METODOLOJİ ƏSASININ MÜƏYYƏN EDİLMƏSİ

3.1. Müasir kişi üst geyimində tarixi biçim üsulunun tətbiqi metodikası

Müasir tərtibatda tarixi motivlər yayılmış bir haldır ki, bu hal yüksək keyfiyyətli istehlak obyektlərinin yaradılmasında tarixin və müasirliyin qarşılıqlı əlaqəsi sahəsindəki tədqiqatların aktuallaşmasına gətirib çıxarır. Hal-hazırda müasir tərtibatda tarixi biçimin adaptiv tətbiqi metodikasının formalaşmasına həsr olunmuş əvvəlki tədqiqatların məntiqi davamı olan tərtibatlar bu fəsilə təqdim edilmişdir. Əvvəllər həyata keçirilmiş geniş tədqiqatlara baxmayaraq, müasir paltar modeli çertyojunda tarixi biçim elementlərinin adaptiv tətbiqi mexanizmini dəqiqləşdirmək lazımdır. Tarixi biçimin adaptiv tətbiqi prosesinin tərkib hissələri bu prosesin spesifik xüsusiyyətlərinin nəzərə alınması ilə hazırlanmalıdır.

Kişi pencəyinin konstruksiyası misalında tarixi biçimli müasir paltarın tərtibatının xüsusiyyətlərini açıqlamaq məqsəduyğundur. XIX əsrin biçimi əsasında hazırlanmış şərti kişi pencəyi modelinə aşağıdakı tarixi elementlər daxildir: çiyin tikişinin yerləşməsi, qol yerinin qol qatlağının hündürlüyü, cib girişinin yerləşməsi və cib qapağının ölçüləri, bört kənarının forması, şlitsa (xüsusi kəsik) hündürlüyü, paltarın uzunluğu. Yuxarıda sadalanmış bütün biçim elementləri müasir paltarın kompozisiya həllinə tabedir və bədii ifadəyə nail olmaq üçün vasitə təşkil edir.

Əvvəllər həyata keçirilmiş tədqiqatlar zamanı elementləri onların konstruksiyasının mürəkkəbliyi əsasında şərti olaraq bölən biçim elementlərinin təsnifatı hazırlanmışdır. Hazırkı kişi pencəyi modeli misalında hər üç növ element mövcuddur: sadə, mürəkkəb, kompleks. Pencək börtünün kənarının forması sadə, cib qapağının yerləşməsi və ölçüsü mürəkkəb, qol qatlağının və qol yerinin konstruktiv həlli, habelə çiyin tikişinin forması (yerləşməsi) isə kompleks biçim elementləridir. Paltarın formasının tərtibatında iştirak etməyən sadə və mürəkkəb biçim elementlərinin adaptiv tətbiqi tarixi kəsik formalarının onların xarici görünüşünün eskiz layihəsinə uyğun olması üçün tələb olunan kiçik dəyişikliklərlə

müasir konstruksiyaya keçirilməsi vasitəsilə reallaşdırıla bilər. Ayrıca kəşiklərin tarixi formalarına ardıcıl qaydada həyata keçirilmiş konstruktiv modelləmə əməliyyatları seriyası ilə də nail olmaq olar. Paltarın ölçü formasına təsir göstərən mürəkkəb və kompleks biçim elementləri parametrik olaraq təsvir olunmalıdır. Məlumdur ki, paltar forması konstruktiv parçaların yerləşməsi, forması, uzunluğu kimi konstruksiyanın ayrı-ayrı hissələrinin parametrləri ilə səciyyələnir (və şərtləndirilir). Həmin parametrlər həm müasir, həm də tarixi konstruksiyalar üçün aktualdır.

XIX əsrdə paltarın qənaətbəxş ergonomik xüsusiyyətlərinə nail olmaq üçün optimal olan konstruksiya parametrlərinin müəyyən olunmasına həsr olunmuş tədqiqatlar həyata keçirilməmişdir. Həmin dövrün tarixi biçim xüsusiyyətləri aşağıdakılardır: bədənə yapışan siluet, paltarın bədəndə oturması sərbəstliyinin minimal artırılması, çiyin mailliyinin yumşaq xətti, pencəklərin kostyumun ölçüləri ilə müqayisədə daha az uzunluğu. Forma tərtibatının müasir prinsipləri ilə müqayisədə daha əhəmiyyətli rola yaş-istilik işlənməsi əməliyyatları malik idi.

Bu faktlar ümumilikdə paltarların konstruktiv həllində fərqlərə və xüsusilə də müasir paltarların ergonomik xüsusiyyətləri ilə XIX əsr məmulatlarının ergonomik xüsusiyyətləri arasında ayrılıqlara gətirib çıxarır. Konstruksiyaların müqayisəsi tarixi və müasir çertyojlar arasındakı fərqləri aydın şəkildə nümayiş etdirməyə imkan verir. Müasir konstruksiya çertyojunun qurulması “M. Müller və oğlu” metodikası üzrə həyata keçirilib, tarixi pencək isə «The American coat, west and trousers system» metodikası üzrə tərtib olunub. Çıxış məlumatları olaraq nümunə fiqurunun 182–100–90 ölçü əlamətləri dəyərlərindən istifadə edilmişdir, həmin dəyərlər Dərzilik sənayesi mərkəzi elmi-tədqiqat institutunun 2005-ci ildə tərtib olunmuş ölçü tipologiyasında təqdim edilmişdir. Müasir və tarixi konstruksiyaların elementlərinin tarixi biçimin adaptiv tətbiqi üçün lazım olan parametrləri şəkil 2-də göstərilənlərə uyğundur.

Prototip kostyumun biçiminə xas olan fərqlənmə xüsusiyyətlərinin müəyyən edilməsi üçün çertyojların qanunauyğun çəkilməsini həyata keçirmək lazımdır. Tarixi və müasir biçim elementlərinin konstruktiv parametrlərinin uyğun olması

üçün əvvəlcədən forma tərtibatında iştirak edən məhlulların, onların müasir şəkllə salınması ilə, unifikasiyasını həyata keçirmək lazımdır. Baxdığımız müəllif misalında tarixi elementlərin fərqlənmə xüsusiyyətləri çiyin kəsiyinin yerinin, qabaq hissənin çiyin kəsiyinin forması ilə məcmuda bel detalına dəyişməsi, habelə qol yerinin azalmış dərinliyidir. Bu xüsusiyyətləri tarixi biçimli müasir pencəyin eskiz layihəsində görmək olar, həmin xüsusiyyətlər müasir pencək konstruksiyası parametrlərinin tarixi dəyərlərdən kənar çıxmasının ədədi ifadələri ilə təsdiq edilmişdir.

Müasir tərtibatda tarixi biçimin adaptiv tətbiqi prosesinin mahiyyətinə görə, tarixi biçim elementinin konstruktiv fərqlənmə xüsusiyyətləri (xarici görünüşə uyğun olan) müasir məmulatda saxlanmalıdır. Digər bir tərəfdən, tarixi biçim hər hansı nəzərə çarpan dəyişiklik olmadan müasir konstruksiyada tətbiq oluna bilməz. Müasir dərzilik məmulatına qarşı irəli sürülən tələblərin bir necə təsnifatı mövcuddur. Lakin qəbul edilmişdir ki, tələblər aşağıdakı qruplara bölünür: sosial, funksional, ergonomik, estetik, istismar, iqtisadi, konstruktor-texnoloji. Daha çox formanın tərtibatında iştirak edən tarixi biçim elementlərinin müasir paltarlara qarşı qoyulan ergonomik, estetik və konstruktor-texnoloji tələblərə adaptasiyası aktualdır. Elementlərin müasir konstruksiyaya adaptasiyası prosesi daha çox elementlərin ahəngdar şəkildə müasir çertyojda tətbiq edilməsindən deyil, yuxarıda sadalanmış üç qrup tələblərə bərabər şəkildə cavab verən kompromisli konstruktiv həllin hazırlanmasından ibarətdir. Baxdığımız tarixi qol yeri formasının tətbiqi misalı üçün kompromisli həll, dərzilik məmulatlarına qarşı qoyulan antropometrik tələblərin qarşılınması məqsədilə onun ayrı-ayrı kəsiklərinin formalarının və uzunluğunun dəyişdirilməsi ilə yanaşı, tarixi elementin fərqlənmə xüsusiyyətlərinin (qol yerinin nisbətən az dərinliyinin) qorunub saxlanmasından ibarət olacaq. Birmənalı olaraq qol yerinin dərinliyini müəyyən edən “qol yerinin arxadan hündürlüyü” ölçü əlamətinin (M. Müllərə görə) ənənəvi artımı pencək üçün üç santimetrdən az olmamalıdır ki, buraya bədənə yapışmanın artırılması və paketin artırılması daxildir. XIX əsr kişi geyimində qol yerinin dərinliyinin artırılması 0.5 sm-dən 3.2 sm-dək dəyişir. Dəyişikliklərin son dəyərləri fərdi

olaraq konstruktor tərəfindən müəyyən edilir. Hazırkı misalda qol yerinin dərinliyi 1.2 sm azaldılmışdır. Qol yeri ilə qol qatlağı arasındakı konstruktiv qarşılıqlı əlaqələrin nəticəsi olaraq, qol yerinin hündürlüyü ilə qol qatlağının hündürlüyü arasındakı nisbət qorunub saxlanır. Qol qatlağının uzunluğundakı dəyişikliklər qol yerinin uzunluğundakı dəyişikliklərlə uyğunlaşdırılır. Çiyin kəsiyinin forması və yerləşməsi üçün estetik tələblər də əhəmiyyətli rola malikdir. Çiyin tikişinin xətti qabağın çiyin kəsiyinin formasının dəyişməsi nəticəsində oturma ölçüsünün yenidən hesablanması ilə, 4.5 sm bel detalına keçirilmişdir.

Qabağın çiyin tikişinin formasının xarici görünüşü müasir konstruksiyaya nisbətən tarixi konstruksiya lehinə dəyişmişdir, kürək nahiyəsinin forma tərtibatında iştirak edən məhlulunun bir hissəsi çiyin kəsiyinə keçmişdir. Bu cür proses ardıcılığı müasir paltarlarda tarixi elementlərin reallaşdırılması imkanlarının mövcud olması ilə şərtləndirilir, həmin tarixi elementlərin parametrik təsviri çox böyük əhəmiyyət kəsb edir, məsələn: siluet, ölçülərin uyğunluğu və s.

Qol qatlağı – qol yeri, yaxalıq – boğazlıq, qamətin konstruktiv hissələrə ayrılması, qol kəsiklərinin tikilməsi kimi mürəkkəb və kompleks tarixi biçim elementlərinin tətbiqi məmulatın ölçü formasını dəyişir. Bu cür elementlər həm bir detalın kəsikləri arasında, həm də müxtəlif detalların kəsikləri arasında daxili konstruktiv qarşılıqlı əlaqələrə malikdir, həmin əlaqələr, konstruksiya parametrlərinin dəyərləri ilə yanaşı, tərtibatda nəzərə alınmalıdır. Təqdim edilmiş işləmələrin təcrübədə tətbiq edilməsi mühəndislik fəaliyyətinin tarixi elementlərinin müasir mütəxəssislərin arsenalında tətbiq olunmasına səbəb olur, müasir məhsulları zənginləşdirmək, rəqabətə davamlılığını artıraraq və kommersiya müvəffəqiyyətinə səbəb olaraq, onları daha yüksək keyfiyyət səviyyəsinə çıxarmaq üçün imkanlar yaradır. Ümumiyyətlə, geyimin formaəmələgəlməsi prosesində geyimin daxili və xarici forması da nəzərdən keçirilməlidir. Beləki, kişi geyimində nazik materiallardan istifadə etməklə geyimin iç formasını üst formasına uyğunlaşdırmaq lazım gəlir. Bundan başqa çoxqatlı geyimin hazırlanmasında daxili və xarici qat arasında bir neçə material layı yerləşir: astar, formadayanıqlı və qızdırıcı ara qatlar, əsas parça. Bu cür geyimlərdə üst ölçülər geyimin iç

ölçülərindən bir qədər böyük götürülür. Geyimin konstruktiv qalınlığı daxili və xarici formaların bir-birinə uyğun olmaması dərəcəsini təyin edir. Daxili forma əsasən geyimin keyfiyyətinə nəzarət etmək üçün nəzərdə tutulan manekenləri layihələndirərkən nəzərdən keçirilir. Geyimin layihələndirilməsi prosesində onun xarici forması, yəni zahiri görünüşü dizaynerlərin diqqət mərkəzində olur. Formanın xüsusiyyətləri onu təşkil edən hissələrin xüsusiyyətlərindən formalaşır. Ona görə də kisi geyiminin konstruktivləşməsində bütövlükdə formanın xarakterindən və onun bütövlükdə elementlərinin xüsusiyyətlərindən danışılır.

Ümumi kompozisiya və texniki həll vasitəsilə bir–biri ilə bağlı olan formanın həndəsi məkan elementlərinin (hissələrinin) cəmi formanın quruluşu adlanır. Müxtəlif tədqiqatçılar tərəfindən yerinə yetirilmiş forma quruluşunun təhlili göstərdi ki, formanın əsas və əlavə hissələri arasında davamlı əlaqə yoxdur. Onların münasibəti təzad, çalar və oxşarlıq prinsipi üzərində qurulur. Formanı kompozisiya qanunlarına riayət etmək şərtilə istənilən struktur elementlərindən tərtib etmək olar.

Geyimin forma xarakteristikasında məmulatın həcm–məkan kompozisiyasının xüsusiyyətləri və onun səthinin dekorativ tərtibatının xassələri (materialların, rəng, faktura, rəsmi) nəzərə alınır. Geyimin həcm–məkan kompozisiyası konstruktiv dayaq kimi insan bədəninin quruluşuna tabedir. Forma səthinin dekorativ tərtibatı insanın zahirinin rəng tipinə uyğun olmalıdır. Bundan əlavə, geyimin formasına geyimin təyinatı və görünüşü, ona olan istehlak və texniki–iqtisadi tələblər, materialın fiziki–mexaniki xüsusiyyətləri, dəb və digər amillər təsir edir. Hər bir materialın öz xüsusiyyətləri var: lifli tərkibi, qalınlığı, sıxlığı, əzilməsi, əyində oturması və s. Ümumiyyətlə, müasir kişi geyiminin formasının bədənə müqayisə meyarları bu səviyyələrdəki əlavələrin həcmidir. Modelyer-dizayner formanı layihələşdirməzdən əvvəl materialın xüsusiyyətlərini qiymətləndirməli və onlardan hansının: parıltı, şəffaflıq, bərklik, yaxud qəşəng büzülmək qabiliyyətinin əsas olduğunu qərara almalıdır. Formanın uzunluq ölçüləri barədə mülahizə məmulatın əmək xəttinin bel, omba, diz, topuq səviyyələri ilə nisbəti üzrə yürüdülmür.

3.2. Kişi üst geyimində trendlər: müasir aspekt

Müasir kişilər öz xarici görünüşünə lazımi diqqəti yetirirlər – onlar məşq zallarına gedir, düzgün qidalanmağa çalışır və, dəbli qarderob formalaşdıraraq, aktual tendensiyalara maraq göstərirlər. Şübhəsiz ki, moda sezonlarında göstərilmiş hər paltarı təcrübədə tətbiq etmək mümkün deyil – sirr deyil ki, dizaynerlərin bəzi həllərini gündəlik obrazlarla uyğunlaşdırmaq olmur. Lakin modelyerlərin qəribə ideyaları ilə silahlanmaq sizin borcunuz deyil – müasir kişi modasının dəbli trendlərini dərk etmək və onları düzgün şəkildə izah etmək kifayət edir. 2017-2018 il kolleksiyasının nümayişi göstərdi ki, dizaynerlər kişilərin tələbatını dərk etməyə çalışırlar – bu tələbatda çoxlu sayda lakonik model mövcuddur. Moda aləminə üçlük kostyum, velvətdən olan rahat gündəlik luklar, dəbli boğazlı köynəklər və klassik palto qayıdır.

Hal-hazırda modelyerlər kişiləri sərbəst görürlər – kişi kostyumunda xətlərin həddindən artıq ciddiliyi tədricən aradan qalxır. Onun ayrılmaz əlavəsi aktual boğazlı köynək olmalıdır ki, boğazlı köynəklər cemper və köynəkləri ciddi şəkildə sıxışdırıb dəbdən çıxarmışdır. Modada incəlik mövcuddur – 2017-ci ilin mübahisəsiz trendi bahalı məxmər olmuşdur ki, məxmər kişi paltarlarının bütün seqmentlərində kütləvi şəkildə mövcuddur. Bu trend həddindən çox dar yeniyetmə şalvarı modasını tamamilə sıxışdırmışdır – müasir kişi aktual geniş və dəbli düz şalvar geyinir. Gəlin, 2017-2018 ilin kişi modası kolleksiyasının ən pik trendlərini nəzərdən keçirək.

Trend №1: 2017-ci il kişi modasında fərqli il olmuşdur – moda sənayesinin tarixində, demək olar ki ilk dəfədir ki, aktual rənglər həm qadınlar, həm də kişilər üçün eyni olmuşdur. Bu zaman söhbət yalnız qara, qəhvəyi, boz, göy və tutqun yaşıl rəng haqqında getmir – trenddə zəngin şərab rəngi və “dadlı” pastel çalarları da mövcuddur. Kişi aləminə zərif yasəmən, tutqun çəhrayı, incə mavi və qəhvəyi rənglər daxil olmuşdur.

Dizaynerlər hesab edirlər ki, onlar həm işgüzar obrazların yaradılması, həm də casual və şəhər dəbdəbəsi tərəfdarları üçün tətbiq edilə bilər. Gieves & Hawkes,

açıq qəhvəyi rəngdə yarımaltınu ağ şalvarla uyğunlaşdıraraq, yüngül bir obraz yaratmışdır. Hardy Amies özünü daha çox ənənəçi kimi nümayiş etdirmişdir – açıq camel rəngdə palto qara kostyumlu ciddi lukla uyğunlaşdırılmışdır. Trendin pik nöqtəsində qarlı-ağ və boz rəngləri özündə birləşdirən ansambllar yerləşir. Biz, işgüzar qarderobda bu uğurlu rəng yanaşmasından istifadə etməklə, adətən “siçan” çalarlarını qara rənglə zəiflətməyə çalışırıq. Lakin 2017-2018 ilin kolleksiyasında dizaynerlər hesab edirlər ki, boz rəngə yüngüllük və şəffaflıq vermək lazımdır. Bunu Versace moda evləri nümayiş etdirmişdir ki, bu moda evlərinin dizaynerləri boz kostyumun üzərinə yüngül ağ plaş atmışdırlar. Bunu həmçinin açıq boz rəngdə üzərinə şəkil çap edilmiş pencəkdən obraz yaratmış Gieves & Hawkes da nümayiş etdirmişdir.

Bu ilin kolleksiyaları daha ekssentrik və qeyri-adi olmuşdur. Daha bir pik trend kişi modasında konfet çalarlarının istifadə edilməsi olmuşdur. Versace-dən nəzərə çarpan həllərə diqqət yetirək – şəffaf mavi rəng, zərif lavanda və yasəmən çaları dizaynerlər tərəfindən həm ciddi işgüzar, həm də sərbəst şəhər obrazlarında istifadə olunur.

Trend №2: Eleqant “üçlü” kostyumlar

Ofis stilini darıxdırıcı və adi hesab edən kişilər 2017-ci ildə formalaşmış fikri əsaslı şəkildə dəyişdirmək məcburiyyətindədirlər – bu moda seqmentində dizaynerlər bizim üçün kifayət qədər həqiqətən orijinal həllər hazırlamışdır. Keçən sezonlarda biznes-luk trendi ikili kostyum hesab olunurdusa, bugün bu luk jiletlə tamamlanmış eleqant ansambl tərəfindən əhəmiyyətli dərəcədə sıxışdırılmışdır. Üçlük kostyum birmənalı olaraq kişi modasının must have-na aid edilmişdir, buna görə yeni moda sezonunda onsuz keçinmək mümkün deyil.

Müasir kostyum bizə kişi tekstil sənayesinin təqdim etdiyi konservativ paltarlardan fərqlənir. Fakturaların və parçaların kombinasiyası tendensiyası tamamilə keçmişdə qalmışdır. Aktual üçlük retro-stildə, bahalı materiallardan hazırlanmışdır və kişi yaraşığının nümunəsi kimi qəbul edilir. Dolce & Gabbana nümayişlərində maraqlı həllərə rast gəlmək olar. Dolce & Gabbana bir neçə variant üçlük kostyum təqdim etmişdir. Bu moda evinin dizaynerləri dəbli kontrastlı

haşiyələrdən istifadə etmiş və jileti nəzərə çarpan zəncirlərlə bəzəmişdirlər. Nəzərə çarpmaqdan qorxmayan kişilər 3D-dekor elementli üzərinə şəkil çap edilmiş maraqlı kostyum seçə bilərlər. Ralph Lauren klassik kostyuma sadıq qalmışdır – yumşaq xardal çaları üçlüyün ciddi xətləri ilə ideal şəkildə uyğunlaşdırılmışdır.

Trend №3: Şlyapalar

Dizaynerlər müntəzəm olaraq keçmiş illərin trendlərini podiuma qaytarmağa çalışırlar. 2017-ci ilin ən çox nəzərə çarpan qayıdışlarından biri kişi şlyapası olmuşdur. Bu kişi trendi uzun müddət ərzində modanın nəzərindən kənar qalmışdır – Elvis Presli və Con Kennedi publika qarşısında baş geyimi olmadan çıxan kimi, şlyapa modası tədricən sıfır səviyyəsinə düşdü. Dizaynerlərin yaydığı 20-ci illərin Çikaqo retro-stili bizə deyir ki, aktual şlyapa çox yayılmış bir aksesuar olacaq. Şlyapalara müasir baxış bir sıra dəyişikliklərə məruz qalmışdır – bugün onlar yalnız işgüzar kostyumla və ciddi paltoyla deyil, həmçinin daha çox şəhər obrazları ilə istifadə edilir.

Trend №4: Məxmər

2017-2018 kişi kolleksiyasının tendensiyaları qadın trendləri qədər müxtəliflik nümayiş etdirir. Belə bir təəssürat yaranır ki, dizaynerlər bütün anlayışları tamamilə dağıtmaq qərarındadırlar – onların fikrincə, müasir kişi rəngarəng, dəbdəbəli və nəzərə çarpan olmalıdır. Kişi modasında yeni ilin əsas trendi məxmər olmuşdur. Bu parçanın zərif çalarları ciddi klassik pencəkləri və kostyumları dəyişmişdir. Aparıcı moda evləri kişilərə rəng və çalarlarda özlərini məhdudlaşdırmamağı təklif edirlər – onların fikrincə, qara məxmər, şübhəsiz ki, uğurlu görsənir, lakin qara məxmər yaşıl, şərab, qəhvəyi və bənövşəyi rənglərin çalarlarına yer vermişdir. Dizaynerlər bu kaprizli parçanı müasir biçimə adaptasiya etdirmişdirlər.

Trend №5: Qatlanmış yaxalılıq xəz gödəkçələr

2017-ci ilin trend siyahısına təbii xəz daxil olmuşdur. Aparıcı moda evləri bu materialı o qədər həvəslə işlətmişdirlər ki, dayana bilməmişdirlər – əvvəllər xəz müstəsna olaraq dekor elementi kimi istifadə olunurdusa, bugün kişilərə tamamilə təbii dəridən tikilmiş məmulatlar geyinmək təklif olunur. Təbii ki, hər kəsin maddi

vəziyyəti uzun təbii kürk geyinməyə imkan vermir, buna görə dizaynerlər kişi üst geyimləri üçün daha lakonik variantlar təklif etmişdirlər. Müasir dövrdə qatlanan yaxalılıqlı xəz gödəkçələr dəbdədir. Aktual fasonları Philipp Plein-dən nümayişlərdə izləmək olar. Philipp Plein dizaynerləri klassik “aviator” modelini xatırladan xəz gödəkçələri təqdim etmişdirlər. Həmçinin Ralph Lauren moda brendinin kolleksiyalarını nəzərdən keçirə bilərsiniz – uzun tüklü bahalı xəzi modelyerlər ağ şalvarla tamamlamış və yeni dəbdəbəli obraz təqdim etmişdirlər.

Trend №6: Dama

2017-2018 ilin kolleksiyasında dizaynerlər kişi monoxromunu zəiflətmək qərarına gəlmişdirlər – yeni moda ili ən müxtəlif printlərlə təəccübləndirir. Xüsusi populyarlığı damalar əldə etmişdir – tartan artıq bir neçə ildir ki, pik trendlər siyahısını tərk etmir. Şotlandiyadan gəlmiş klassik qara-qırmızı printlər yeni ildə konservativ çalarları sıxışdırıb çıxarmışdır. Damalı paltolar, kostyumlar, ikibortlu jaketlər, redinqtonlar və gödəkçələr kütləvi şəkildə bütün kolleksiyalarda təqdim olunmuşdur. Burberry-dən nəzərə çarpan qara-qırmızı stildə tərtib edilmiş damalı paltolar da məşhurluq qazanmışdır.

Trend №7: İkibortlu palto

Klassika dəbdən düşmək fikrində deyil – ciddi və lakonik biçimli ikibortlu paltolar yenə də pikedir. Ən aktual fasonların uzunluğu dizə qədər, yaxud biraz dizdən yuxarıya qədərdir və bu fasonlar düzbucaqlı siluetlə səciyyələndirilir. Dizaynerlər respektabelli parçalardan istifadə etmək qərarına gəlmişdirlər – dəbli paltolar drapdan, yundan və tviddən tikilir. Lakin bu moda seqmentinə müasir dəbdəbə sızmağa başlayır – məxmər və atlas parçalar yavaş-yavaş digər parçalardan çox istifadə olunmağa başlayır. Belə ki, Ralph Lauren son kolleksiyasında biznes-stildə dəbdəbəli paltolar təqdim etmişdir – dəbli damalar dizaynerlərə ingilis centlmeni obrazını yaratmağa kömək etmişdir.

Hal-hazırda dizaynerlər kişi üst geyimlərinin konstruktivləşməsi prosesinə müxtəlif aspektdən yanaşırlar. Bu məsələlərin həll edilməsi bir çox müasir metodların tətbiq edilməsini tələb edir.

Modelyer-dizaynerlərə burada yeni ideya tapmağa yaradıcılıq metodları kömək edir: beyin həmləsi, inversiyalar, analogiyalar, empatiyalar, fantaziya.

Beyin həmləsi metodu. Əməkdaşlar elə seçilir ki, onlar nəzərdən keçirilən məsələdə mənfəətdar və bir–biri ilə həddən ziyadə dərinə əlaqədar olmasınlar. Onlar verilən məsələdə hərtərəfli mütəxəssis olmaya bilərlər, yalnız məsələ barədə ümumi təsəvvürləri ola bilər (sonralar mütəxəssislər bu ideyalar barədə öz rəylərini verə bilər və onları inkişaf etdirə bilərlər). Öz fikirlərini sərbəst surətdə ifadə etmək təklif olunur. Bir çox ideyalar faydasız ola bilər, ancaq ideyaların yaranma prosesi elə baş verməlidir ki, təkliflər bir–birini mümkün olduqca tez əvəz etsin. Məsələ çoxsaylı müxtəlif ideyaların ümumiləşdirilməsindən ibarətdir, bu metoda məhz kəmiyyət əsasdır. Bir ideya digərini meydana gətirə bilər. Tənqid və mülahizələrin (münasib və qeyri–münasib) irəli sürülməsi yolverilməzdir.

Metodu «necə tipli deyil, hansı görünüşə malik olmalıdır?», «hansı formanı istehsal etmək lazımdır?» tipli məsələlərin həlli üçün tətbiq etmək yaxşı olar.

Inversiya metodu məsələyə əvvəlki baxışlardan imtina etməyi, ona yeni mövqedən münasibəti təklif edir. Metodun mahiyyəti hər şeyi alt–üst etmək, tərsinə çevirmək, yerini dəyişməkdir. Əgər hər hansı bir detal həmişə üfiqi vəziyyətdə olmuşdursa, onu şaquli, yaxud maili qoyurlar. Məsələn, kürkün («dublyonkanın») tikişlərini üstə çevirmək, cibləri, ilgəcləri qolun üstünə, yaxud arxaya yerləşdirmək.

Analogiya metodu məsələnin həllini əvvəllər məlum olan, təbiətdə, texnikada, bədii ədəbiyyatda və incəsənətdə oxşarlıqlar axtarmaqla təklif edir. Ədəbi, yaxud digər mənbədən real, ya da fantastik bir ideya, obraz götürülür və kostyum layihəsinin nəzərdən keçirilən bədii məsələsində təcəssüm etdirilir.

Empatiya metodu. Empatiya bir insanın digər insanla eyniləşdirilməsi deməkdir. Bu terminlə həmçinin insanın üzərində işlənən əşya, detal, yaxud proseslə eyniləşdirilməsi də müəyyən olunur. Məsələ əşyaya «çevrilməkdən» və onun mövqeyindən, nöqteyi – nəzərindən bu problemin həlli üçün nə etmək mümkün olduğundan ibarətdir. Empatiya insandan müəyyən obraza girmək, artistizm tələb edir. Bunun üçün insan sərbəst və təbiətə istedadlı olmalıdır.

Fantaziya metodu. Arzuladığın, qeyri–real şeylər, yaxud proseslər barədə düşüncələr yeni ideyalara sövq edə bilər.

Yeni kombinasiyalar metodu əvvəllər bir–biri ilə əlaqədar olmayan müxtəlif parametrlər arasında yeni nisbətlərin istifadə olunmasından ibarətdir. Yeni kombinasiya yeni əşyaların yaranmasına gətirib çıxarır. Məsələn, ənənəvi geyim növlərinin (ətək + şalvar) yeni variantı ətəyin – şalvara çevrilməsini göstərmək olar.

Beləliklə, bu metodların geyim dizaynına tətbiq edilməsi nəticəsində kişi dəbində yeni-yeni trendlərin yaradılmasına nail olmaq mümkündür.

NƏTİCƏ VƏ TƏKLİFLƏR

Beləliklə, tədqiqat göstərdi ki, kişi üst geyimlərinin dizayn edilməsi yaradıcılığının mühüm aspektlərinin öyrənilməsi aktualıq ilə yanaşı həm də mühüm elmi-metodoloji əhəmiyyət kəsb edir. Buraxılış işinin mövzusu ilə bağlı tədqiqatlardan belə bir nəticəyə gəlinir ki, sosial tərəqqinin əhəmiyyətini şərtləndirən ən mühüm faktorlardan biri də müasir kişi dəbi, cəmiyyətdə mədəni və sosial-iqtisadi səviyyəni şərtləndirir. Bu hal kişi dəbinin müasir cəmiyyətdə rolunu keyfiyyətə dəyişsə də geyim dizaynı fəaliyyətini ölçüyəgəlməz dərəcədə genişləndirir və sosial-estetik mənasını dərinləşdirir, belə ki, geyim dizaynı insan həyatının əsas sosial-ontoloji dəyişikliklərinin planlaşdırılması formasıdır.

Əldə edilən nəticələrdən biri də budur ki, kişi geyiminin modelləşdirilməsinə başlayarkən, materialın geyimin təyinatına uyğun gəlməsi, mövsüm, düşünülmüş forma, bədən quruluşu, yaş, insanın kompleksləri kimi problemlər nəzərə alınmalıdır. Bundan başqa istifadə olunan parçanın rəngi, naxışları, forması, fərqli qatlar və quraşdırılma xüsusiyyətləri burada böyük rol oynayır.

Ümumiyyətlə, dəb aləmində dizayn fəaliyyəti insanın fərdi varlığının sosial planlaşdırma forması olub, bu varlığı harmoniyalaşdıran gözəl geyim yaratmaq üzrə formayaradan fəaliyyətdir. Belə nəticəyə gəlmək olar ki, bu fenomen vasitəsilə varlığın fərdiləşməsinə, geyim mühitinin təşkili sayəsində nail olmaq mümkündür.

Tədqiqat zamanı əldə edilən nəticə göstərdi ki, müasir kişi geyimi üçün əsas tələblər bunlardan ibarətdir : praktiklik, səliqəlik, rahatlıq və qüsurlu xarici görünüşün olmamasıdır. Hərəkətləri məhdudlaşdırmamaq üçün geyim bir qədər həcmliyi ilə fərqlənə bilər, eyni zamanda ciddi görünməyə imkan verməlidir. Eyni zamanda kişi geyimi utilitar, ergonomik, antropometrik, gigiyenik kimi vacib tələblərə cavab verməlidir.

Belə bir nəticəyə də gəlmək olar ki, insan fiquru quruluşuna görə dəyişdiyi üçün geyimin konstruktivləşməsində ölçü əlamətlərinə xüsusi diqqətlə yanaşılmalıdır. Kişi geyiminin konstruktivləşməsi təcrübəsində ölçünün

çıxarılmasından öncə insanın bədən quruluşu analiz edilməlidir. Kişi geyimi hər mövsümdə olduqca fərqlidir, buna görə də layihələndirilən nümunələr fiqurun quruluşuna uyğun gəlməsi üçün vacib olan ölçmə işləri dəqiq yerinə yetirilməlidir.

Hazırda müasir kişilər prezentabelli və effektiv görünməyə can atır. Xüsusən, əgər işgüzar görüş, müsahibə, bayram ziyafəti, toy mərasimi və ya hər hansı başqa bir bayram tədbiri və yaxud əhəmiyyətli hadisə olarsa. Buraxılış işində əldə edilən mühüm nəticələrdən biri də, müasir kişi üst geyimində tarixi biçim üsulunun tətbiqi metodikasının əhəmiyyətli olması, eyni zamanda tarixi biçimli müasir geyimlərin tərtibatının xüsusiyyətlərinin məqsədəuyğun olmasıdır.

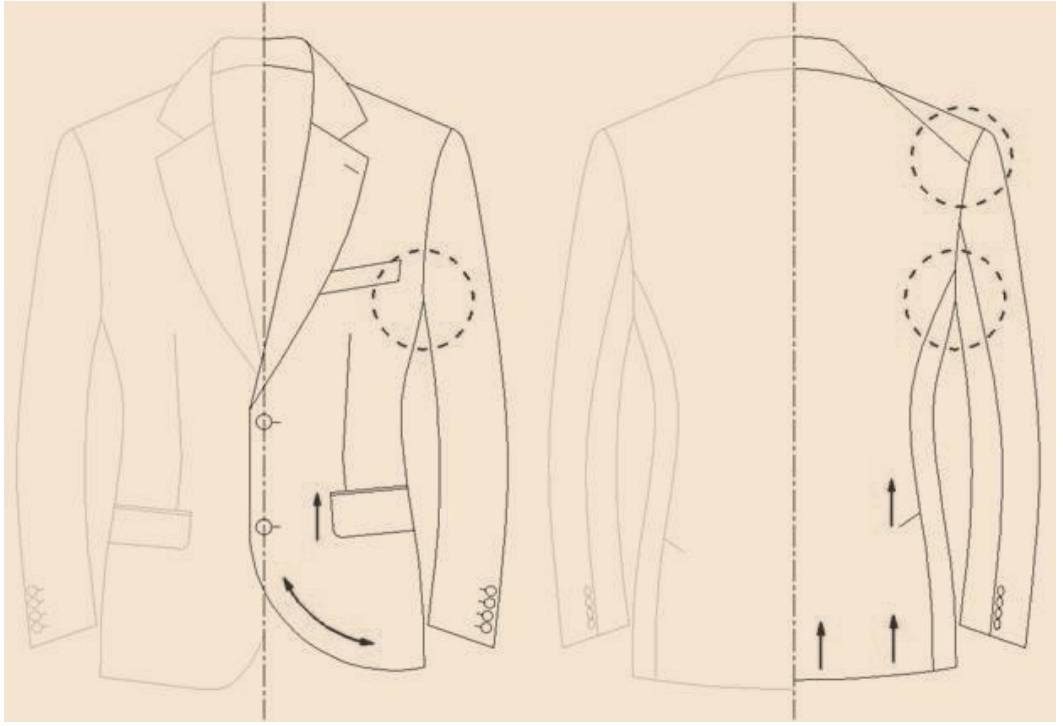
Geyimin forma xarakteristikasında məmulatın həcm–məkan kompozisiyasının xüsusiyyətləri və onun səthinin dekorativ tərtibatının xassələri məsələn, materialların, rənglərin, faktura və eskizin nəzərə alınması təklif oluna bilər. Bu prosesdə yeni ideyaların meydana gəlməsində, beyin həmləsi, inversiyalar, analogiyalar, empatiyalar, fantaziyalar kimi yaradıcılıq metodları son dərəcə mühüm rol oynayır.

Bundan başqa geyimin formasının layihələndirilməzdən əvvəl materialın xüsusiyyətlərinin qiymətləndirməsi və onlardan hansının parıltı, şəffaflıq, bərklik, yaxud qəşəng büzülmək qabiliyyətinin olmasının öncədən müəyyən edilməsi təklif edilir.

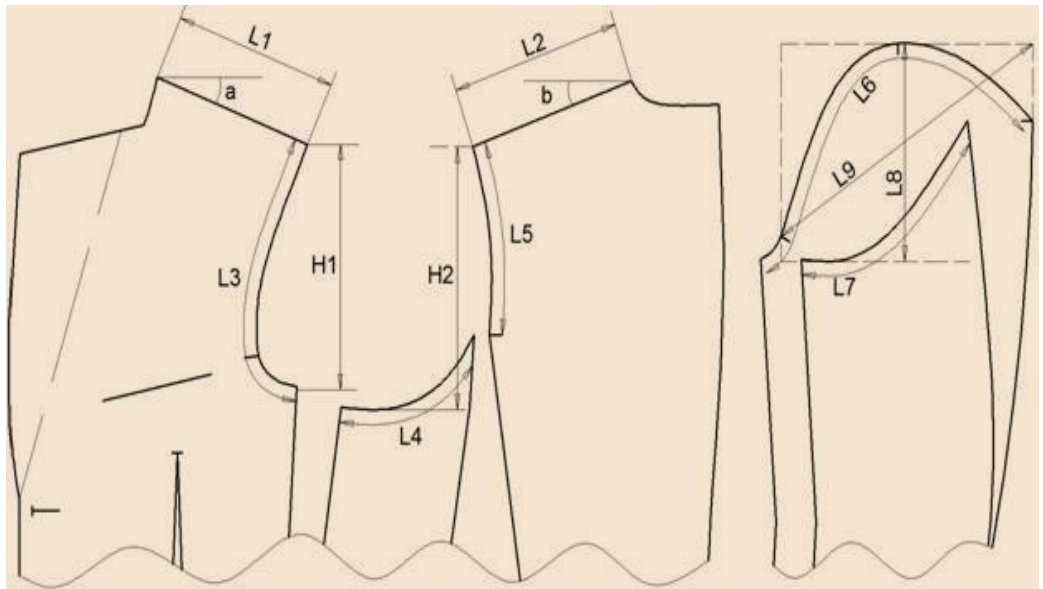
İSTİFADƏ EDİLMİŞ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Paşayev B.S. Parça və geyim məmulatlarının bədii layihələndirilməsi. Bakı: Təhsil, 2004,352s.
2. Paşayev B.S., Ağamalıyeva Y.Ç., Məmmədova L.H. Moda və kostyumun tarixi. Bakı, Azərneşr, 2009
3. Paşayev B.S. Dizayn tarixi. Dərs vəsaiti. Bakı: İqtisad Universiteti Nəşriyyatı, 2015, 438s.
4. Глазычев В.Л. Дизайн как он есть. М.: Европа, 2006, 320с.
5. Дедюлина М.А. Современная эстетика / Учебное пособие. Таганрог: ЮФУ, 2007, 64с.
6. Андросова Э.М. Основы художественного проектирования костюма. Учебное пособие. — Челябинск: Медиа-Принт, 2004. —184 с.
7. Комиссаржевский Ф.Ф. История костюма. М.: Астрель, АСТ, Люкс, 2005, 336 с.
8. Козлов В.Н. Основы художественного оформления текстильных изделий. Москва: Изд. Легпромиздат, 1981,264с.
9. Moda и стиль. Современная энциклопедия. М.: Изд. Аванта, 2002,482с.
10. Каминская Н.М. История костюма. Москва: Изд. Легкая индустрия, 1977,128с.
11. Горина Г.С. Моделирование формы одежды. М.: Легкая и пищевая промышленность, 1981, 184с.
12. Пармон Ф.М. Композиция костюма. Учебник для вузов. — М.: Легпромбытиздат, 1997, 318 с.
13. Козлова Т.В. Основы художественного проектирования изделий из кожи. Учебное пособие для вузов. М.: Легпромбытиздат 1987, 232 с.
14. Шюц А. Смысловая структура повседневного мира: очерки по феноменологической социологии. М.: Институт Фонда Общественное мнение, 2003, 336с.

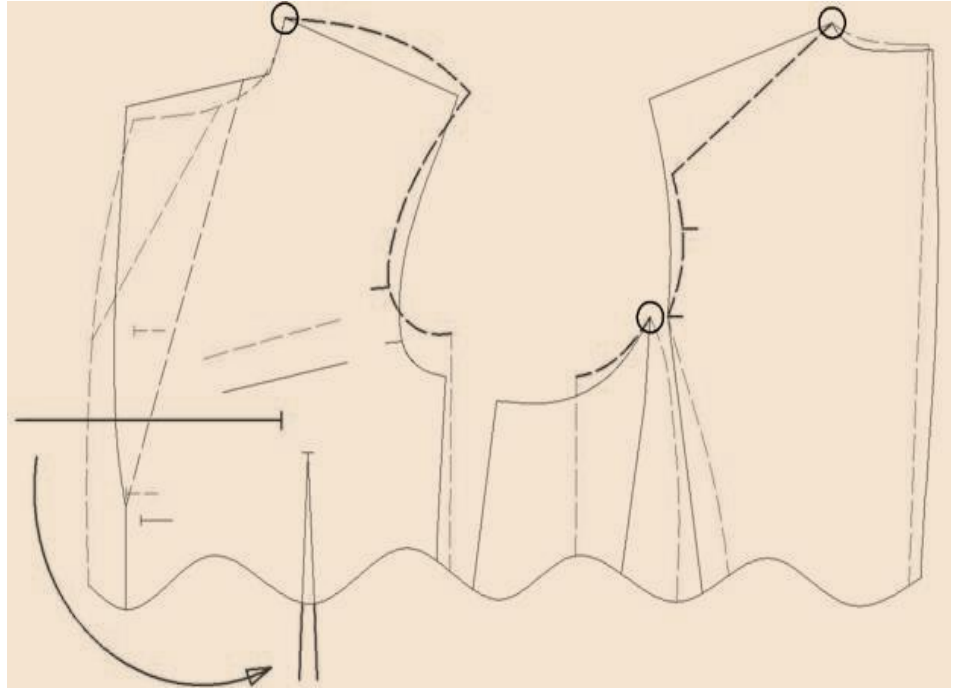
ƏLAVƏLƏR

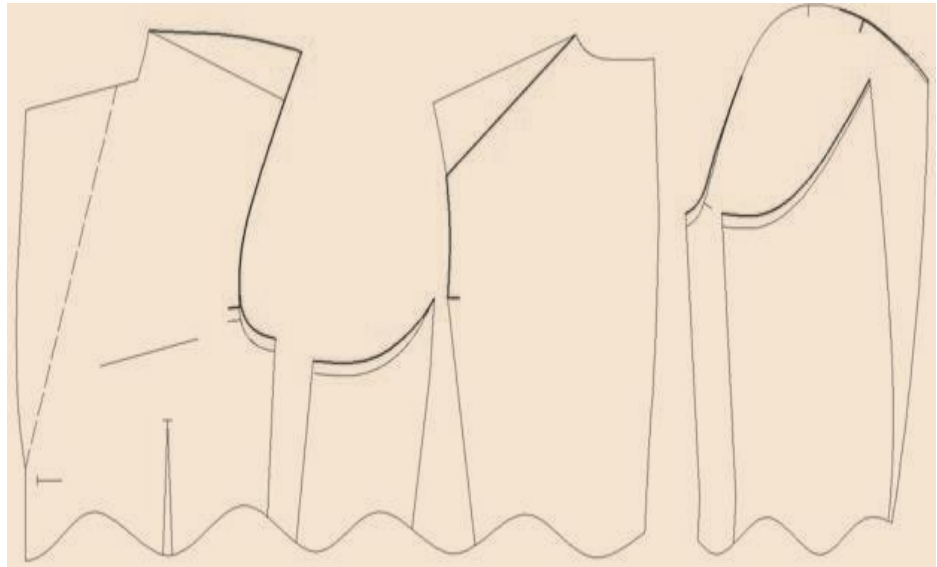
Şəkil 1. Müasir klassik pencəyin (solda) və XIX əsrə aid biçim elementləri olan pencəyin (sağda) texniki şəkilləri

Şəkil 2. Qol qatlağı – qol yeri birləşməsinin və çiyin kəsiklərinin konstruktiv həlli parametrləri

Şəkil 3. Müasir kişi pncəyinin və prototip pncəyin konstruksiyalarının çertyojunun müqayisəsi.

Şəkil 4. Tarixi biçim elementlərinin tətbiq edildiyi müasir pncəyin konstruksiyasının çertyoju

Dolce & Gabbana-dan və Ralph Lauren-dən üçlük kostyumlar

Bottega Veneta və Philipp Plein fəal şəkildə şlyapanı dəbə mindirməyə çalışırlar

*Bottega Veneta və Gieves & Hawkes məxmər paltar elementlərini dəbə
mindirirlər*

*Philipp Plein-dən və Ralph Lauren-dən tamamilə xəzdən tikilmiş aviator
gödəkçələri*

Bottega Veneta-dan və Burberry-dən olan kişi kolleksiyalarında iri damalar

Dolce & Gabbana-dan və Ralph Lauren-dən dəbli ikibortlu paltolar

Versace-nin 2017 payız-qış kişi kolleksiyasında rəngli pastel

Gieves & Hawkes-dan və Hardy Amies-dən açıq qəhvəyi rəngə üstünlük verməklə dəbli luklar